

Teataja

Eestikeelne väljaanne

Teave ja teatised

63. aastakäik

15. mai 2020

Sisukord

II *Teatised*

EUROOPA LIIDU INSTITUTSIOONIDE, ORGANITE JA ASUTUSTE TEATISED

Euroopa Komisjon

2020/C 169/01	Komisjoni teatis ELi juhend turismiteenuste pakkumise järkjärgulise taasalustamise ning majutus- ja toitlustusasutuste tervise-eeskirjade kohta – COVID-19	1
2020/C 169/02	Komisjoni teatis Suunised transporditeenuste ja -ühenduse järkjärguliseks taastamiseks – COVID-19	17
2020/C 169/03	Komisjoni teatis Etapiviisiline ja kooskõlastatud tegevus liikumisvabaduse taastamiseks ja sisepiiridel tehtava kontrolli kaotamiseks – COVID-19	30

II

(Teatised)

EUROOPA LIIDU INSTITUTSIOONIDE, ORGANITE JA ASUTUSTE TEATISED

EUROOPA KOMISJON

KOMISJONI TEATIS

ELi juhend turismiteenuste pakkumise järkjärgulise taasalustamise ning majutus- ja toitlustusasutuste tervise-eeskirjade kohta – COVID-19

(2020/C 169/01)

I. Sissejuhatus

1. 15. aprillil 2020 esitas komisjon koostöös Euroopa Ülemkogu eesistujaga Euroopa ühise tegevuskava ⁽¹⁾ COVID-19 puhangu tõttu võetud tõkestamismeetmete järkjärguliseks kaotamiseks. Selles on loetletud kriteeriumid ja soovitusel liikmesriikidele seoses meetmete lõpetamise ning vaba liikumise taastamise tingimustega. See peaks toimuma etappide kaupa ja ennekõike tuleks keskenduda vajadusele hoida füüsilist distantsi ning nakkuse ennetamise ja kontrolli meetmetele.
2. Kuna olukord rahvatervise vallas hakkab paranema, kaaluvad liikmesriigid ühiskonnas kehtestatud piirangute kaotamist. See omakorda valmistab ette ennetus- ja kaitsemeetmete turvalist leevendamist, eriti mis puudutab täielikku reisikeeldu.
3. On ootuspärane, et kui reisimisega seotud tegevuse suhtes kehtestatud piirangud kaotatakse, hakkavad kodanikud vähehaaval uuesti oma riigi sees ja ELi piires reisima.
4. Kui piirangud kaotatakse liiga kiiresti, võib see põhjustada uue nakkuspuhangu. Kuni puudub vaktsiin, tuleb reisimise ja turismi vajaduste ja hüvede kaalumisel võtta arvesse võimalus, et nakatumine taas sageneb ja seetõttu tuleb uuesti kehtestada meetmed viiruse leviku tõkestamiseks.
5. Liikumispiirangute leevenedes tuleb maksimaalset tähelepanu pöörata meetmetele inimestevahelise füüsilise distantsi hoidmiseks, et taasalustada turvaliselt turismitegevust, mis juba oma olemusest tulenevalt meelitab ligi inimesi erinevatest geograafilistest piirkondadest.
6. Esikohal on endiselt kodanike, sealhulgas turismivaldkonna töötajate ja turistide tervise kaitse.
7. Juhendis on esitatud ühine, objektiivne ja mittediskrimineeriv raamistik turismiteenuste pakkumise järkjärgulise taasalustamise kohta, mis on suunatud kodanikele, avaliku sektori asutustele, ettevõtetele ja turismisektori sidusrühmadele.
8. Juhendiga on ette nähtud kriteeriumid ja põhimõtted turismitegevuse turvalise ja järguti uuesti alustamise kohta ning toitlustus- ja majutusasutuste tervise-eeskirjade väljatöötamise kohta.

⁽¹⁾ Euroopa Komisjon (EK). Euroopa ühine tegevuskava COVID-19 leviku tõkestamiseks võetud meetmete lõpetamise suunas: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2020.126.01.0001.01.ENG&toc=OJ:C:2020:126:TOC

9. Juhend tugineb Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskuse nõuannetele.^(?) Selle lähtepunkt on ühine tegevuskava COVID-19 leviku tõkestamiseks võetud meetmete lõpetamise suunas^(?), millega koos juhendit tuleks rakendada. Seda tuleks tõlgendada koostöös komisjoni suunistega, mis käsitlevad mittehädavajaliku reisimise piiramist,⁽⁴⁾ töötajate vaba liikumise õiguse kasutamist,⁽⁵⁾ piirihaldusmeetmeid,⁽⁶⁾ laevadel viibivaid reisijaid ja muid isikuid⁽⁷⁾ ning transporditeenuste pakkumise järkjärgulist taasalustamist,⁽⁸⁾ ja teatisega „Etapiviisiline ja kooskõlastatud tegevus liikumisvabaduse taastamiseks ja sisepiiridel tehtava kontrolli kaotamiseks“⁽⁹⁾. Lisaks sellele on Euroopa Tööohutuse ja Töötervishoiu Amet avaldanud üldised töötervishoiu ohutusmeetmed seoses töökohtadele naasmisega⁽¹⁰⁾.

II. Turismitegevuse ohutu ja järkjärgulise taasalustamise põhimõtted

10. Liikmesriigid, kes otsustavad rangete ühiskonna suhtes kohaldatavate meetmete⁽¹¹⁾ võimaliku leevendamise üle, et võimaldada turismitegevuse taasalustamist, peaksid hoolikalt kaaluma järgmisi kriteeriume.

10.i COVID-19 esinemissagedus on väikseks kahanenud

Ühiskonnas seoses COVID-19ga kehtestatud piirangute leevendamise ja turismitegevuse taasalustamise peamiseks eeltingimuseks on epidemioloogilised tõendid, millest nähtub, et haiguse levik on märkimisväärselt vähenenud ja püsinud pikema aja jooksul stabiilne ning tõenäoliselt jääb stabiilseks turistide hulga suurenedes.

10.ii Tervishoiusüsteemil on olemas piisav suutlikkus

Tervishoiusüsteemil peab olema kohalike inimeste ja turistide jaoks piisav suutlikkus, nii et haigusjuhtude äkiline sagenemine ei tingi esmatasandi tervishoiu, haiglate ja intensiivraviteenuste ülekoormust. Eriti oluline on see piirkondlikul tasandil sellistes turismipiirkondades, kus võib oodata rohkem külastajaid, nagu kuurordid ja piirkonnad, mis asuvad ranna, mälestiste jne läheduses ning mis ei pruugi ilmtingimata asuda tervishoiutaristu läheduses. Äärealadel asuvates turismipiirkondades on tervishoiuteenused piiratud ja kui oodatakse märkimisväärselt hulka lisakülastajaid, võib vajalik olla täiendavate reageerimismeetmete – meditsiinilised evakutsioonilennud vms – rakendamine. Kohaldada tuleks suuniseid piiriülese tervishoiu kohta COVID-19 juhtumite puhul⁽¹²⁾. Liikmesriigid, kelle kodanikud või residendid nakatuvad teistes liikmesriikides viibides, peaksid lisaks hõlbustama selliste isikute repatrieerimist.

10.iii Olemas on kindel järelevalve ja kontroll

Enne meetmete leevendamist (sealhulgas turismi taasalustamist) peavad liikmesriigid olema loonud süsteemid, mis võimaldavad jälgida tervishoiuteenuste suutlikkust ja reageerida selle näitajate muutustele.

Kohalikul tasandil tuleb vajaduse korral kooskõlas ELi andmekaitsenormidega suurendada järelevalve- ja kontrolli-suutlikkust, et vältida viiruse levimist turismipiirkondadesse reisijate kaudu ja samuti kohalikel elanikel turistidele.

(?) NB! Käesolevas juhendis on esitatud kaalutlused COVID-19 ennetamise ja kontrolli kohta turismisektoris rahvatervise vaatenurgast. See hõlmab kaalutlusi, mis puudutavad kliente teatavas majutuskohas viibimise kestel ning enne ja pärast seda ja personali ning restoranide, kohvikute või baaride külastamist turismi kontekstis. Selles ei käsitleta teema- ega lõbustusparke, muuseume ega merematkeid. Käesolev juhend väljendab käsitust, mida soovitatakse kasutada turismisektoris, arvestades samal ajal ELi/EMP turismiasutuste eripäradega.

(?) ELT C 126, 17.4.2020, lk 1.

(4) COM(2020) 115 final, COM(2020) 148 final ja C(2020) 2050 final (ELT C 102I, 30.3.2020, lk 12).

(5) Komisjoni teatis: COVID-19 puhangu ajal töötajate vaba liikumise õiguse kasutamist käsitlevad suunised (2020/C 102 I/03).

(6) C(2020) 1753 final (ELT C 86I, 16.3.2020, lk 1).

(7) C(2020) 3100 final (ELT C 119I, 14.4.2020, lk 1).

(8) C(2020) 3139.

(9) C(2020) 3250.

(10) COVID-19: TAGASI TÖÖLE. Töökohtade ümberkorraldamine ja töötajate kaitse, <https://osha.europa.eu/en/publications/covid-19-back-workplace-adapting-workplaces-and-protecting-workers/view>.

(11) Nagu neid on kirjeldanud Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskus oma 23. aprillil 2020 avaldatud kiirhinnangus ohu kohta <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/rapid-risk-assessment-coronavirus-disease-2019-covid-19-pandemic-ninth-update>.

(12) https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/guidelines_on_eu_emergency_assistance_in_cross-bordercooperationin_healthcare_related_to_the_covid-19_crisis.pdf.

10.iv *Olemas on testimissuutlikkus*

Üks keskseid kriteeriume ühtses Euroopa tegevuskavas COVID-19 leviku tõkestamiseks võetud meetmete lõpetamise suunas on tagada ulatuslik testimine, et tuvastada nakkusjuhte ja jälgida viiruse levikut, koos meetmetega kontaktide jälgimiseks ja isoleerimiseks, et levikut aeglustada. Alguses takistas testimissuutlikkuse puudumine laialdase elanikkonna sõeluuringu põhiseid lähenemisviise. Kiire testimine ja diagnoosimine on juhtumite varaseks kindlakstegemiseks hädavajalik⁽¹³⁾. Oluline on ka tagada, et testimisele on võrdne juurdepääs ka külastajatel.

10.v *Võetud on meetmed kontaktide jälgimiseks*

Kontaktide jälgimine on tulemuslik ja keskne rahvatervisemeede, et COVID-19 kontrolli all hoida. Selle eesmärk on teha kiiresti kindlaks kokkupuuted COVID-19 juhtumitega ja neid hallata, et vähendada nakkuse edasikandumist. Kontaktide selline jälgimine peab võimaldama asjakohase teabe vahetamist nende riikide vahel, kus toimub rahvusvaheline turism, sealhulgas valmisolekut kodanikud vajaduse korral repatrieerida. Piiride avanedes on samuti oluline liikmesriikide vaheline tihed koostöö ja kooskõlastamine kontaktide jälgimisel. Isikuandmeid tuleb koguda ja säilitada kooskõlas ELi asjaomaste õigusaktidega, sealhulgas isikuandmete kaitse üldmääruse ja e-privatsuse direktiiviga.

Kontaktide jälgimise peamisi elemente on üksikasjalikult kirjeldatud Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskuse poolt hiljuti avaldatud suunistes⁽¹⁴⁾; andmekaitse kohta vt „Andmekaitsega seotud suunistes COVID-19 pandeemia vastast võitlust toetavate mobiilirakenduste kohta“⁽¹⁵⁾ ja Euroopa Andmekaitseõukogu suunistes⁽¹⁶⁾. Komisjon ja liikmesriigid avaldavad protokoll koostalitlusvõime põhimõtete kohta, mille eesmärk on tagada, et heaks kiidetud ja vabatahtlikkuse alusel kasutatavad kontaktide jälgimise rakendused toimivad piiriülevalt ja on sõltumatult oma kasutaja asukohast Euroopas usaldusväärsed.

10.vi *Olemas on koostöö- ja kommunikatsioonimehhanismid*

On ülimalt oluline, et olemas on mehhanismid, mis tagavad koostöö ja teabevahetuse ametiasutuste ja turismisektori tegutsevate operaatorite, samuti kohalike ja riiklike/piirkondlike valitsuste vahel liikmesriikides. Kui lubatud on piiriülene turism, on lisaks sellele väga oluline piiriülene koostöö, teabe jagamine ja selle vahetamine olemasolevaid kanaleid kasutades. Aegsasti enne piiriülese turismi taastamisega seotud meetmete väljakuulutamist peaksid liikmesriigid teavitama teisi liikmesriike ja komisjoni ning võtma arvesse nende seisukohti. Peale meetmete, mis on visandatud lisatud teatises liikumisvabaduse taastamise ja sisepiiridel tehtava kontrolli kaotamise kohta, tuleks kaasata terviseohutuse komiteed, turismi nõuandekomiteed ja kasutada muid transpordile ja reisimisele pühendatud koostöökanaleid vastavalt nende volitustele.

Samuti on elutähtis teavitada reisijaid ja turiste riskist, muu hulgas digitaalsete vahendite varal, tagades nende kursisoleku kohalike riskidega, meetmetega, mida tuleb võtta COVID-19 kahtluse puhul, sellega, kuidas pääseb juurde tervishoiuteenustele jne.

11. Viiruse leviku tõkestamiseks võetud meetmed peaksid olema teaduspõhised ja keskenduma rahvatervisele ning need tuleks rakendada igas liikmesriigis kehtestatud kooskõlastatud raamistiku piires. See kooskõlastatud raamistik on turismiga seotud ettevõtete ja teenuste uuesti toimima hakkamise alus. Peatset suvepuhkuste hooaega arvestades on kriitilise tähtsusega anda turismiettevõtjatele ja sihtkohtadele usaldusväärset nõu rahvatervise kohta.

12. Selleks et hinnata turismitegevuse taasalustamise üldist riski, tuleb hinnata kohapealset epidemioloogilist olukorda, et vältida nakkuse ülekandumist turistidelt kohalikele elanikele ja vastupidi.

⁽¹³⁾ Praegu ei ole olemas ühtegi kinnitatud ja diagnostika eesmärgil soovitatavat kiirtesti SARS-CoV-2 tuvastamiseks.

⁽¹⁴⁾ <https://www.ecdc.europa.eu/en/covid-19-contact-tracing-public-health-management>.

⁽¹⁵⁾ C(2020) 2523 final, 16.4.2020.

⁽¹⁶⁾ https://edpb.europa.eu/our-work-tools/our-documents/guidelines/guidelines-042020-use-location-data-and-contact-tracing_en.

13. Kehtestada tuleb selgete kriteeriumidega valmisolekukavad, et piiravaid meetmeid vajaduse korral taas karmistada.
14. Soovitused, mis on esitatud ühtses Euroopa tegevuskavas COVID-19 leviku tõkestamiseks võetud meetmete lõpetamise suunas, hõlmavad põhimõtteid, mis on eriti olulised turismisektori jaoks; nende järgimist tuleks jätkata pärast turismi taastamist.
15. Meetmed tuleks kaotada järk-järgult. Üldisemad meetmed tuleks asendada konkreetsematega, nii et ühiskond ja turismitegevus saaksid järguti uuesti toimima hakata, tingimusel et võetud on proportsionaalsed ja tõhusad meetmed turistide ja töötajate tervise kaitseks.
16. Tööle naasmine tuleks korraldada kooskõlas ELi juhendiga ohutuks tööle naasmiseks⁽¹⁷⁾ ning seejuures tuleks esikohale seada vähemohustatud rühmad ja sektorid, mis võivad majandustegevust soodustada, pidades seejuures kinni pandeemia tõttu kehtestatud töötervishoiu ja tööohutuse eeskirjadest.
17. Turismiteenuste piiramiseks võetud meetmed, samuti tervisega seotud kaitse- ja ennetusmeetmed peaksid oma ulatuselt ja kestuselt olema piiratud rahvatervise kaitse seisukohast rangelt vajalikuga. Kõik meetmed peaksid olema mitte ainult objektiivsed ja proportsionaalsed, vaid ka asjakohaselt põhjendatud ja mittediskrimineerivad; samuti peaksid need säilitama võrdseid tingimusi ühtsel turul.
18. Koostöös liikmesriikide ja Teadusuuringute Ühiskeskusega töötab Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskus välja kaardi COVID-19 leviku ulatuse kohta riigi tasandil madalamal tasandil ning ajakohastab seda⁽¹⁸⁾. Liikmesriikidel palutakse esitada andmeid, et tagada kaardi täielikkus ja ajakohasus. Sellest on kasu meetmete leevendamise strateegiate kõigis aspektides (konkreetsete majandussektorite avamine või sulgemine, erinevate testimisstrateegiate hindamine, isikukaitsemeetmete tulemuslikkuse hindamine jne). Lisaks sellele palutakse liikmesriikidel esitada ajakohastatud andmeid olemasoleva suutlikkuse kohta haiglate, testimise, järelevalve ja kontaktide jälgimise valdkonnas ning avaldada piirangute kaotamise ja kehtestamise kriteeriumid. Leviku kaart ja sellega koos käivad meetmed on läbipaistev vahend, et anda ELi tasandil teavet, mida ametiasutused, transpordiettevõtjad ja transpordisektori sidusrühmad, samuti kodanikud saavad kasutada vastutustundlike individuaalsete otsuste tegemiseks oma puhkuseplaanide kohta.

III. ELi juhend majutus- ja toitlustusasutuste tervise-eeskirjade kohta

19. Juhendi selles osas on välja pakutud põhimõtted, millest liikmesriigid saavad juhendada nakkuse ennetamise ja kontrolli meetmete ning majutus- ja toitlustusteenuste osutajatele – nagu hotellid ja muud majutus- ja toitlustusasutused – suunatud eeskirjade kavandamisel ja rakendamisel, et tagada turvalisem turismiasutus ja nii külastajate kui ka töötajate tervis.
20. Juhised tervise-eeskirjade kohta ei ole siduvad. Nende eesmärk on tagada piirkondade ja liikmesriikide koordineeritud käsituse varal nakkuse ennetamise ja kontrolli meetmete sidus väljatöötamine ja rakendamine.
21. Liikmesriike, kes töötavad vastavalt oma riiklikele/piirkondlikele/kohalikele tingimustele välja asjaomaseid eeskirju, kutsutakse üles võtma lisaks järgmistele COVID-19 riskijuhtimist puudutavatele soovitudele ja tegevusega seotud kaalutlustele, mille on esitanud asjaomased tervishoiuorganisatsioonid, nimelt Maailma Terviseorganisatsioon (WHO)⁽¹⁹⁾ ja Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskus (lisa), arvesse käesolevat juhendit.

⁽¹⁷⁾ Koroonaviirus: ELi juhend ohutuks tööle naasmiseks (https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/et/ip_20_729).

⁽¹⁸⁾ <https://covid-statistics.jrc.ec.europa.eu>

⁽¹⁹⁾ <http://www.euro.who.int/en/health-topics/health-emergencies/coronavirus-covid-19/publications/2020/operational-considerations-for-covid-19-management-in-the-accommodation-sector-interim-guidance,-31-march-2020>

22. Rahvatervist puudutavad turismisektori meetmed peavad vastama pädevate asutuste võetud üldistele meetmetele ja võtma arvesse juhendit töökohtadele ⁽²⁰⁾. Samuti peavad sellised meetmed olema kooskõlas ELi andmekaitsealaste õigusaktidega ⁽²¹⁾.
23. Liikmesriike kutsutakse üles tegema nakkuse ennetamise ja kontrolli meetmete ja -eeskirjade väljatöötamisel tihedat koostööd sidusrühmadega ning tagama, et nimetatud eeskirjad kavandatakse vastavalt majutus- ja toitlustusasutuste suurusele ja nende osutatavatele teenustele ning on nendega proportsionaalsed. Liikmesriigid peaksid kaaluma toe pakkumist nende rakendamisel.
24. Erilist tähelepanu tuleks pöörata nakkuse ennetamise ja kontrolli meetmetele ja -eeskirjadele, mis on seotud lühipuhkustega koostöömajanduse raames ja muu majutusega. Käesolevad juhised ja põhimõtted kehtivad seda liiki majutusteenuste suhtes täies ulatuses ning nende kohandatud ja alternatiivsed variandid ei tohiks mitte mingil juhul kahjustada külastajate tervist ja suurendada viiruse edasikandumise ohtu.
25. Selleks et meetmed majutus- ja toitlustusasutuste külastajate ja töölise tervise kaitseks säilitaksid oma proportsionaalsuse rahvatervise vajaduse seisukohast, tuleks neid korrapäraselt uuesti hinnata ja kohandada, võttes seejuures arvesse kõiki asjaomaseid eksperthinnanguid ja kaalutlusi.
26. Sedamööda, kuidas saavad kättesaadavaks uued ja tõhusamad lahendused, tuleks soodustada nende kasutuselevõttu ja lõpetada vähemtõhusad või koormavamad meetmed. Kinni tuleks pidada kulutasuvuse põhimõttest. See tähendab, et kui on mitu võimalust, kuidas saavutada külastajate ja töölise tervise tagamisega seoses sama eesmärk, tuleks eelistada neist kõige odavamad, eriti VKEde puhul.
27. Töötades välja nakkuse ennetamise ja kontrolli meetmeid ning eeskirju majutus- ja toitlustusasutusele (edaspidi „asutused“), et ennetada COVID-19ga nakatumist ja tagada rahvatervis, võetakse arvesse järgmisi juhtpõhimõtteid:
- a) *Epidemioloogiline olukord*
- Turismi taastamise eeltingimus on, et COVID-19 esinemissagedus on langenud madalale tasemele ning hoolikalt on kaalutud kõiki muid kriteeriume, mis on kindlaks määratud turismi ohutu ja järkjärgulise taastamise põhimõtteid käsitlevate ELi juhiste 2. jaos.
- b) *Prioriteet on külastajate ja töötajate tervis ja ohutus*
- Selleks et majutus- ja toitlustusteenuseid saaks taas osutada, on oluline, et majutus- või toitlustusasutuse külastajad ja teenust osutavad töötajad rakendaksid maksimaalselt nakkuse ja viiruse edasikandumise ennetamise meetmeid. Meetmetest tuleks nii külastajatele kui ka töötajatele nähtavalt, tulemuslikult ja selgelt teada anda muu hulgas digitaalsete vahendite abil.
- c) *Kohalikud reeglid*
- Kohalikud ja/või riiklikud rahvaterviseasutused ja majutus- ja toitlustusteenuste osutajad peaksid pidevalt tegema koostööd, et tagada asjaomases geograafilises piirkonnas kehtestatud uute reeglite ja korralduste tutvustamine ja kohaldamine ning järelevalve nende täitmise üle.
- d) *Tegevuskava nakkuse korral*
- Majutusasutustel peaks olema valmisolekukava, mis sisaldab majutusasutuses nakkuse korral võetavaid meetmeid, mis käsitlevad ajavahemikku alates taasavamise otsusest kuni 14 päeva möödumiseni külastajate lahkumisest majutusasutusest. Kõigile töötajatele tuleks esitada ja igal ajal kättesaadavaks teha spetsiaalne tegevuskava, milles kirjeldatakse üksikasjalikult töötajate rolli ja kohustusi.

⁽²⁰⁾ Koroonaviirus: ELi juhend ohutuks tööle naasmiseks:

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/et/ip_20_729 Euroopa Tööohutuse ja Töötervishoiu Amet. COVID-19: juhend töökohtadele [internet]. [Ajakohastatud 20. märtsil 2020; viidatud 4. mail 2020]. Kättesaadav aadressil https://oshwiki.eu/wiki/COVID-19:_guidance_for_the_workplace#See.

⁽²¹⁾ Vt ka Euroopa Andmekaitseametliku avaldus: https://edpb.europa.eu/sites/edpb/files/files/file1/edpb_statement_2020_processingpersonaldataandcovid-19_en.pdf.

e) *Koolitus*

Kõik turismiasutuse töötajad peaksid tundma COVID-19 sümptomeid ning neid tuleks teavitada peamistest nakkuste ennetamise ja kontrolli meetmetest. Töötajaid tuleks koolitada nakkuste ennetamise ja kontrolli meetmete ning selliste meetmete alal, mida tuleb võtta, kui külalistel või töötajatel endil esineb COVID-19 sümptomeid.

f) *Personali juhtimine*

Kaaluda tuleks töötajate töö viibimist vähendavaid meetmeid, näiteks kõigi selliste töötajate töötamine kodus, kelle töö seda võimaldab.

Kaaluda tuleks meetmeid, mis vähendavad füüsiliste kontaktide arvu ja majutusasutuses viibivate isikute vaheliste füüsiliste kontaktide kestust, sealhulgas vahetustega töö, erinevad einestamisajad ning telefoni ja elektrooniliste sidevahendite kasutamine.

g) *Teave külalistele*

Külalised peaksid (muu hulgas digitaalselt) saama enne majutusasutusse saabumist ja ka kohapeal kogu vajaliku teabe kohalike rahvaterviseasutuste kehtestatud juhiste ja konkreetsete meetmete kohta, mis mõjutavad nende saabumist, viibimist ja lahkumist.

Külalisi tuleks enne majutusasutusse sisenemist teavitada spetsiaalse märgistuse (infograafikud, sealhulgas võttes arvesse nägemispuudega külalisi) abil COVID-19 tunnustest ja sümptomitest ning sellest, mida teha, kui ilmnevad sümptomid külastuse ajal või 14 päeva jooksul pärast lahkumist. Samuti võiks majutusasutus pakkuda vastava teabega voldikuid.

Majutusasutused peaksid tagama külaliste kontaktandmete olemasolu juhuks, kui on vaja jälgida kontakte. Kontaktide jälgimise meetmed peaksid rangelt piirduma COVID-19 puhanguga ja need tuleks luua kooskõlas mobiilirakendusi käsitleva e-tervise võrgustiku ELi ühise meetmekogumiga, et toetada kontaktide jälgimist ELi COVID-19 vastases võitluses, ⁽²⁾ ning komisjoni rakendusi käsitlevate suunistega, ⁽³⁾ tagades kõrge tasemel eraelu puutumatus ja andmekaitse.

h) *Füüsilise distantsi hoidmine ja hügieen*

Majutusasutus peaks kehtestama sihipäraseid meetmeid, et hoitaks füüsilist distantsi ühiskasutuses olevates ruumides, kuhu külalised tõenäoliselt kogunevad pikemaks ajaks (st kauemaks kui 15 minutit), näiteks määrates iga ühiskasutuses oleva ruumi (st restoranid, kohvikud, baarid, fuajee) jaoks kindlaks lubatud külastajate maksimaalse arvu. Tuleks kaaluda teenindusaegade jaotamist või teenindusaegade (digitaalse) broneerimise võimaldamist söögiaegadeks või basseini või võimala külastamiseks.

Kui füüsilist distantsi ei ole võimalik täielikult hoida, tuleks külaliste ja töötajate kaitsmiseks kaaluda alternatiivseid meetmeid, näiteks klaasist või plastist vaheseina kasutamine, maskide kandmine jne.

Põhimõtteliselt tuleks majutusasutuse kõigis ühiskasutatavates ruumides (v.a koos reisivate ja tuba jagavate isikute puhul) hoida 1,5–2-meetrist vahet, ja kui see ei ole võimalik, rakendada lisaks muid meetmeid (nt maski kandmine).

Välialadele (rannad, basseinid, kohvikud, baarid, restoranid jne) ja sealsele teenindusele tuleks kehtestada erireeglid, et oleks võimalik hoida füüsilist distantsi ja rakendada spetsiaalseid hügieenimeetmeid. Siseruumides, näiteks spaas ja basseinis tuleks samuti rakendada rangeid hügieenimeetmeid. Iga majutusasutus peaks hoolikalt kaaluma, kas mõningad spetsiaalsed osad (nt lastehoid) peaksid jääma suletuks. Suuremad üritused, näiteks kontserdid tuleks edasi lükata.

Majutusasutuse osutatavatele transporditeenustele, näiteks bussitranspordile tuleb kehtestada erikord, järgides suuniseid transporditeenuste ja -ühenduse järkjärguliseks taastamiseks ⁽²⁴⁾.

i) *Nakkuste ennetamise ja kontrolli meetmed*

Lisaks füüsilise distantsi hoidmisele tuleb kaaluda konkreetsete isikukaitsemeetmete ning koristus- ja desinfitseerimiseeskirjade kehtestamist, mis edastatakse töötajatele ja külalistele ning mida järgitakse.

⁽²²⁾ https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/ehealth/docs/covid-19_apps_en.pdf

⁽²³⁾ Komisjoni teatis „Andmekaitsega seotud suunised COVID-19 pandeemia vastast võitlust toetavate mobiilirakenduste kohta“ (ELT C 124I, 17.4.2020, lk 1).

⁽²⁴⁾ C(2020) 3139.

Meetmed hõlmavad järgmist:

i) Hingamisega seotud reeglid

Külalisi ja töötajaid tuleks teavitada rangetest hingamisega seotud reeglitest (kõhides või aevastades tuleb suu ja nina katta käsivarre või pabersalvrätiga) ja neid tuleb järgida. Majutusasutused peaksid tagama pabersalvrätide ja prügikastide olemasolu.

ii) Kätehügieen

Kätehügieen on oluline viirusekontrolli meede ning külalisi ja töötajaid tuleks infograafikutega sellest teavitada olulisemates ruumides / asutuse osades (nt sissepääsu juures, tualettruumides, kassas jne). Majutusasutused peaksid tagama kätepesukohad, kus on seep ja ühekordselt kasutatavad paberrätikud või kätekuivatid ja alkoholi sisaldavad kätepuhastusvahendid.

iii) Kaitsemaskid

Töötajate ja külaliste poolt kaitsemaskide kasutamist tuleks pidada üksnes täiendavaks meetmeks, mis ei asenda peamisi ennetusmeetmeid. Näomaskide asjakohane kasutamine on oluline ning sellest tuleks külalisi ja töötajaid teavitada.

iv) Ventilatsioon

Sõltuvalt majutusasutusest soovitatakse kas loomuliku või sundventilatsiooniga suurendada õhuvahetuste arvu tunnis ja kasutada võimalikult palju välisõhku. Pärast külalise lahkumist soovitatakse suurendada toa ventilatsiooni vähemalt üheks tunniks.

v) Koristus ja desinfitseerimine

oluline on sageli kasutatavate pindade võimalikult sage puhastamine (vähemalt iga päev ja võimaluse korral sagedamini). Sellised pinnad on näiteks ukselindid ja -käepidemed, toolid ja käetoed, lauapinnad, valguslülitid, käsipuud, veekraanid, liftinupud, baariletid jne. Töötajaid tuleks teavitada, milline peab olema pärast külalise lahkumist tehtav puhastus, ja nad peavad seda puhastusprotseduuri kasutama, samuti tuleb neid teavitada puhastusseadmete käsitlemisest, jäätmekäitlusest, pesupesemisest ja puhastusjärgsest isiklikust hügieenist.

j) Külaliste või töötajate võimalik nakatumine

Külaliste või tööl viibivate töötajate võimaliku COVID-19sse nakatumise korral tuleks punktis d kirjeldatud tegevuskava rakendamisel järgida Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskuse (lisa) ning riiklike ja kohalike tervishoiuasutuste asjaomaseid juhiseid järgimiste aspektide kohta:

i) võimaliku nakatunud isiku suhtes kohaldatavad isolatsiooni- ja distantseerumise meetmed;

ii) siseriiklikel õigusaktidel põhinev meditsiinasutuste teavitamise kord seoses meditsiinilise nõustamise, testimise või võimaliku haiglasse paigutamisega;

iii) siseriiklikel õigusaktidel põhinev kohalike rahvaterviseasutuste teavitamise ja võimaliku kontaktide jälgimise kord;

iv) nõutav puhastus ja desinfitseerimine;

v) vajalik koostöö ja teave seoses kaaskülaliste või töötajatega, kes võisid nakatunud inimesega asutuses kokku puutuda kuni 2 päeva enne ja 14 päeva pärast nakatunud sümptomite ilmnemist.

28. Eespool nimetatud põhimõtteid käsitletakse koos 1. lisa esitatud Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskuse üldiste soovitusetega.

IV. Kokkuvõte

29. Liikmesriike kutsutakse üles jagama seda juhendit pädevate asutuste ja piirkondliku/kohaliku tasandiga.

30. Turismivaldkonna sidusrühmi, nagu kutseliidud ja veebipõhised turismiplatvormid, kutsutakse üles seda juhendit levitama ja sellest teadlikkust suurendama.

31. Liikmesriike kutsutakse üles tegema Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskusega pidevat koostööd tagamaks, et eespool punktis 18 osutatud nakatumiskaart oleks läbipaistev vahend, mis annaks ametiasutustele, transpordiettevõtetele ja turismivaldkonna sidusrühmadele ELi tasandil teavet.
 32. Liikmesriike kutsutakse üles kaaluma majutus- ja toitlustusasutuste ja üldisemalt turismiteenuseid osutavate ettevõtete toetamist käesoleva juhendi ning asjakohaste nakkuste ennetamise ja kontrolli meetmete ja eeskirjade rakendamisel ning nende järgimise kontrollimisel. Selleks võivad liikmesriigid kasutada olemasolevaid riiklikke ja ELi rahalisi vahendeid.
 33. Selle juhendi alusel jätkab komisjon koostööd liikmesriikidega, et töötada välja ELi majutus- ja turismiasutuste ühtsed nakkuste ennetamise ja kontrolli meetmed ning eeskirjad.
 34. Käesolev juhend peaks aitama liikmesriikidel ja turismivaldkonna sidusrühmadel välja töötada käesoleva juhendi kohaseid täpsemaid nakkuste ennetamise ja kontrolli meetmeid ja eeskirju ning kontrollida nende järgimist, parandades seeläbi ettevõtete tingimusi tarbijate usalduse suurendamiseks.
 35. Komisjon loob spetsiaalse veebisaidi interaktiivse kaardiga, kuhu on koondatud liikmesriikide ning turismi- ja reisisektori teave, sealhulgas teave riiklike või valdkondlike eeskirjade ja nõuetele vastavuse kohta.
 36. Liikmesriikide toetamiseks hõlbustab komisjon parimate tavade vahetamist muu hulgas turismi nõuandekomitee kaudu.
 37. Komisjon jätkab käesoleva juhendi rakendamise hõlbustamiseks koostööd liikmesriikide ametiasutuste, turismivaldkonna sidusrühmade ja rahvusvaheliste organisatsioonidega.
-

LISA

Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskuse üldised soovitused turismisektoris, eelkõige majutus- ja toitlustusasutustes

Kohalikud reeglid

Turismisektori rahvatervisemeetmed peavad olema kooskõlas kohalike ja riiklike ametiasutuste rakendatavate üldiste meetmetega ning võtma arvesse töökohtadele suunatud juhiseid⁽¹⁾. Sellised turismisektoris kehtivad meetmed peavad olema vähemalt sama ranged kui üldsusele antud soovitused.

Kohalike ja/või riiklike rahvaterviserasutuste ja majutusasutuste vahel peaks toimuma pidev dialoog, et tagada, et asjaomases geograafilises piirkonnas tutvustatakse ja kohaldatakse uusi reegleid ja korraldusi, sealhulgas:

- erireeglid külaliste, sealhulgas teistest riikidest pärit külaliste jaoks, mis käsitlevad meditsiinilist nõustamist ja ravi, sealhulgas juurdepääsu ambulatoorsele ja haiglaravile, kui peaks ilmema COVID-19 sümptomitega sarnased sümptomid;
- majutuskoha omanike kohustus koguda üksikasjalikke kontaktandmeid, mida on vaja rahvatervisepuuringuteks, kui majutuskohas peaks keegi nakatuma.

Riskidest teavitamine ja koolitus

Tegevuskava

Majutusasutustel peaks olema valmisolekukava, mis hõlmab järgmisi ajavahemikke hõlmavaid meetmeid:

- kui tehakse otsus taasavamise kohta ja enne külaliste saabumist. See etapp hõlmab töötajate teavitamist ja koolitamist ning majutusasutuses vajalike nakkuste ennetusmeetmete rakendamist ning külalistele enne nende saabumist antava teabe liiki;
- alates broneeringu tegemisest kuni saabumise ja lahkumiseni;
- kuni 14 päeva pärast seda, kui külalised on majutusasutusest lahkunud.

Kõigile töötajatele tuleks esitada ja igal ajal kättesaadavaks teha spetsiaalne tegevuskava, milles kirjeldatakse üksikasjalikult töötajate rolli ja kohustusi.

Personali koolitamine ja juhtimine

Koolitus

- Kõik turismiasutuste töötajad peaksid tundma COVID-19 sümptomeid (nt palavik, köha, kurguvalu) ning neid tuleks teavitada peamistest nakkuste ennetamise ja kontrolli meetmetest.
- Töötajad või nende leibkonna liikmed, kelle puhul on leidnud kinnitust, et nad on nakatunud COVID-19sse, ei tohiks siseneda majutusasutusse nakkusohtlikul perioodil, mis on kohalike tervishoiuasutuste kohaselt kergel haigusjuhul tavaliselt kuni kaheksa päeva pärast sümptomite ilmnemist.
- Töötajad, kellel esinevad COVID-19-le vastavad sümptomid, ei tohiks siseneda töökeskkonda, peaksid end isoleerima ning neil tuleks soovitada järgida kohalikke rahvatervisepuulaseid juhiseid ja otsida sümptomite süvenemisel arstiabi, nagu näevad ette kohalikud juhised.
- Kaaluda tuleks töötajate erikoolitust nakkuste ennetamise ja kontrolli meetmete alal ja meetmete alal, mida tuleb võtta, kui külalistel ilmnevad COVID-19 sümptomid.

Juhtimine

- Eakatele töötajatele ja töötajatele, kellel on mõni krooniline haigus (nt südamehaigused, kopsuhaigused, immuunpuudulikkus, hiljutine vähiravi), mis teadaolevalt suurendab ohtu põdeda COVID-19 viirust raskelt, tuleks võimaluse korral anda ülesanded, mis vähendavad kontakte külalistega.

⁽¹⁾ Euroopa Tööohutuse ja Tervishoiu Amet. COVID-19: juhend töökohtadele [internet]. [Ajakohastatud 20. märtsil 2020; viidatud 4. mail 2020]. Kättesaadav aadressil https://oshwiki.eu/wiki/COVID-19:_guidance_for_the_workplace#See.

- Kaaluda tuleks meetmeid, mis vähendavad töötajate kohalolekut majutusasutuses, näiteks kõigi selliste töötajate töötamine kodus, kelle töö seda võimaldab.
- Kaaluda tuleks meetmeid, mis vähendavad füüsiliste kontaktide arvu ja majutusasutuses viibivate isikute vaheliste füüsiliste kontaktide kestust, sealhulgas vahetustega töö, erinevad einestamisajad ning telefoni ja elektrooniliste sidevahendite kasutamine.

Teave külalistele

- Enne majutuskoha saabumist tuleks külalistele saata teave kohalike rahvaterviseasutuste kehtestatud juhiste ja majutuskoha rakendatud erimeetmete kohta. Külalisi tuleks teavitada, et nad peaksid oma külastuse edasi lükkama, kui neil on COVID-19-le sarnaseid sümptomeid või kui nad on 14 päeva jooksul enne kavandatud külastust puutunud kokku isikuga, kellel on COVID-19 või COVID-19 sümptomid.
- Konkreetne märgistus (infograafik) või muu kättesaadav teave, sealhulgas nägemispuudega külalistele kohandatud teave, mis on paigutatud majutuskoha sissepääsu juurde, peaks külalisi teavitama COVID-19 tunnustest ja sümptomitest ning andma juhiseid, mida teha sümptomite ilmnemisel. Samuti võiks majutusasutus jagada selle teabega voldikuid.
- Lahkumisel palutakse külalistel selgelt teavitada majutuskoha kohe, kui neil ilmnevad COVID-19-le sarnased sümptomid või nad saavad COVID-19 testi positiivse tulemuse 14 päeva jooksul pärast lahkumist.
- Tagada tuleb külaliste kontaktandmed juhuks, kui neid on vaja kontaktide jälgimiseks.

Füüsilise distantsi hoidmine

- SARS-CoV-2 levib peamiselt piisknakkusena ja otsese kokkupuute kaudu nakatunud inimestega ning kaudse kokkupuute kaudu saastunud pindade või esemetega (nakkuse ülekandegurid) vahetus keskkonnas. Piisknakkus levib hingamisel ligikaudu 1 meetri, kõneldes 1,5 meetri ja kõhimisel 2 meetri kaugusele ^(?).
- Majutusasutus peaks tagama, et füüsilist distantsi hoitakse värskemate juhiste kohaselt ühiskasutuses olevates ruumides, kuhu külalised tõenäoliselt kogunevad pikemaks ajaks (nt kauemaks kui 15 minutit).
- Külalistelt, kes reisivad koos ja jagavad tuba, ei ole vaja nõuda omavahel suhtlemisdistsantsi hoidmist.
- Kui füüsilise distantsi hoidmist ei ole võimalik tagada, tuleks kaaluda erimeetmete võtmist, et vältida piisknakkuse levikut näiteks vastuvõtuletis, kasutades klaasist või plastist vaheseina.
- Turismiasutused, sealhulgas hotellid ja restoranid, peaksid kehtestama iga hoone ja ala kohta lubatud külastajate maksimaalse arvu, et tagada nõutav füüsiline distants. Külaliste maksimaalset arvu ei tohiks ületada.
- Meelelahutusüritused tuleks edasi lükata või tühistada, välja arvatud juhul, kui on võimalik tagada füüsilise distantsi hoidmine.
- Transpordivahendite puhul tuleb kaaluda erireegleid, et tagada füüsilise distantsi hoidmine.

Nakkuste ennetamise ja kontrolli meetmed

Turismisektori ettevõtted pakuvad tavaliselt tooteid ja teenuseid, millega kaasneb inimeste kogunemine siseruumides (hotellid, restoranid, kohvikud) ja õuealal (laagrid, rannad, ujulad) pika aja jooksul, mis suurendab viiruse edasikandumise võimalust. Füüsilist distantsi hoidmist ning konkreetseid nakkuste ennetamise ja kontrolli meetmeid (isikukaitsemeetmed ning puhastus- ja desinfitseerimisprotokollid) tuleb kaaluda ja rakendada igal pool, kus inimesed võivad koguneda ^(?). Nakkuste ennetamise ja kontrolli meetmed hõlmavad järgmist:

^(?) Bourouiba L. Turbulent Gas Clouds and Respiratory Pathogen Emissions: Potential Implications for Reducing Transmission of COVID-19. *Jama*. 26. märts 2020.

^(?) Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskus. Infection prevention and control in the household management of people with suspected or confirmed coronavirus disease (COVID-19) [internet]. 31. märts 2020 [4. mai 2020]. Kättesaadav aadressil <https://www.ecdc.europa.eu/sites/default/files/documents/Home-care-of-COVID-19-patients-2020-03-31.pdf>.

— *Hingamisega seotud reeglid*

- Rangelts tuleks järgida järgmisi reegleid: aevastamisel või köhimisel tuleks nina ja suu katta pabersalvrätiga. Käeulatuses peaks kasutusvalmis olema mitu puhast pabersalvrätti.
- Pabersalvrätid tuleks pärast kasutamist kohe ära visata (eelistatavalt kaanega prügikasti) ning käed tuleks kohe õigesti ära pesta/puhastada.
- Kui pabersalvrätte ei ole, on soovitatav katta suu köhimisel või aevastamisel käsivarrega.

— *Kätehügieen*

- Kätehügieen on COVID-19 leviku tõkestamisel väga oluline kontrollimeede.
- Tuleks tagada kerge juurdepääs kätepesukohtadele, kus on seep, ühekordsed paberrätikud või automaatsed kätekuivatid ning alkoholipõhised (vähemalt 70 % alkoholi sisaldavaid) kätepuhastusvahendid.
- Igas turismiasutuses peaksid mitmes kohas (nt sissepääsu juures, tualettruumides, kassa juures) olema sildid (infograafikud), mis rõhutavad kätehygieeni tähtsust ja selgitavad, milline on tulemuslik kätehygieen.
- Käsi tuleks puhastada sageli.

— *Kaitsemaskide kasutamine*

- Kui turismiasutuste töötajad ja külastajad kasutavad meditsiinilisi või omatehtud mittemeditsiinilisi kaitsemaske, võib seda käsitada allikate kontrollina (et vältida sümptomitega või sümptomiteta nakatunud inimestelt pärinevate piiskade levimist) ⁽⁴⁾.
- Kaitsemaskide kasutamist tuleks käsitada üksnes täiendava meetmena, mis ei asenda peamisi ennetusmeetmeid.
- Oluline on kasutada kaitsemaske õigesti. Kaitsemask peaks katma näo täielikult ninajuurest lõuani.
- Kätesaadav peaks olema info kaitsemaskide õige kasutamise kohta, mis rõhutab seda, et enne maski ettepanemist ja pärast selle äravõtmist on oluline puhastada käsi seebi ja vee või alkoholipõhise kätepuhastusvahendiga.
- Kogukonnatingimustes võib kasutada meditsiinilisi ja mittemeditsiinilisi kaitsemaske, võttes arvesse kätesaadavuse probleeme ja tagades, et meditsiinilisi kaitsemaske kasutatakse eelkõige tervishoiuasutustes.
- Filtreerivate respiraatorite kasutamist kogukonnatingimustes ei soovitata, sest neid tuleb kasutada eeskätt tervishoiuasutustes.

— *Ventilatsioon*

- Siseruumide kehv ventilatsioon soodustab hingamisteede infektsioonide suuremat levikut ⁽⁵⁾. Arvatakse, et COVID-19 levib peamiselt piisknakkusena. On ebaselge, milline osa on COVID-19 levikus aerosoolidel, mis võivad kauem õhus püsida, ja seetõttu ei ole hästi teada ka ventilatsiooni suhteline roll COVID-19 leviku

⁽⁴⁾ Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskus. Using face masks in the community. Reducing COVID-19 transmission from potentially asymptomatic or pre-symptomatic people through the use of face masks [internet]. 8. aprill 2020 [4. mai 2020]. Kätesaadav aadressil <https://www.ecdc.europa.eu/sites/default/files/documents/COVID-19-use-face-masks-community.pdf>.

⁽⁵⁾ Knibbs LD, Morawska L, Bell SC ja Grzybowski P. Room ventilation and the risk of airborne infection transmission in 3 health care settings within a large teaching hospital. Am J Infect Control. Detsember 2011, 39(10):866-72.

tõkestamisel. Mitu COVID-19ga nakatumise juhtu on aga olnud seotud suletud ruumis viibimisega ⁽⁶⁾. Kui suurendatakse õhuvahetuste arvu tunnis ja lastakse sisse võimalikult palju välisõhku, vähendab see tõenäoliselt võimalikku aerosooli kaudu levimise riski; olenevalt asutusest saab seda teha loomuliku või sundventilatsiooniga ⁽⁷⁾.

— Sundventilatsioonisüsteemide kasutamise korral on väga oluline, et kunstlikke ventilatsioonisüsteeme hooldataks vastavalt tootja juhistele, eelkõige on oluline puhastamine ja filtrite vahetamine.

— *Puhastamine ja desinfitseerimine*

— COVID-19 pandeemia tingimustes on tähtis nõuetekohane puhastamine ja desinfitseerimine ⁽⁸⁾.

— Sageli katsutavaid pindu tuleks puhastada võimalikult tihti (vähemalt kord päevas ja võimaluse korral tihemini). Sellised pinnad on näiteks ukseupud ja -lingid, toolid, käetoed, lauaplaadid, lülitid, käsipuud, kraanid, liftinupud.

— See, kui kaua viirus pindadel elus püsib, sõltub pinna materjalist; kõige lühemat aega püsib viirus elus vasel ⁽⁹⁾.

— Külastajate lahkumise järel on soovitatav ruume tavaliste puhastusainetega põhjalikult puhastada ja vähemalt üheks tunniks seal ventilatsiooni suurendada.

— Tavapäraseks puhastamiseks piisab tavalistest puhastusainetest.

— Puhastusseadmeid tuleks puhastamise lõpus alati nõuetekohaselt puhastada.

— Pärast puhastamist tuleks puhastada käed.

— Jäätmekäitluses tuleks kasutada standardprotseduuri. Puhastamise käigus tekkinud jäätmed tuleks visata sortimata prügi hulka.

— Voodipesu, rätikute ja lauapesu pesemisel tuleks kasutada standardprotseduuri.

⁽⁶⁾ Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskus. Using face masks in the community. Reducing COVID-19 transmission from potentially asymptomatic or pre-symptomatic people through the use of face masks [internet]. 8. aprill 2020 [4. mai 2020]. Kättesaadav aadressil <https://www.ecdc.europa.eu/sites/default/files/documents/COVID-19-use-face-masks-community.pdf>.

Knibbs LD, Morawska L, Bell SC ja Grzybowski P. Room ventilation and the risk of airborne infection transmission in 3 health care settings within a large teaching hospital. *Am J Infect Control*. Detsember 2011, 39(10):866-72.

Lu J, Gu J, Li K, Xu C, Su W, Lai Z jt. COVID-19 Outbreak Associated with Air Conditioning in Restaurant, Guangzhou, China, 2020. *Emerg Infect Dis*. 2. aprill 2020, 26(7).

⁽⁷⁾ Maailma Terviseorganisatsioon. Natural Ventilation for Infection Control in Health-Care Settings [internet]. 2009 [ajakohastatud 4. mail 2020]. Kättesaadav aadressil https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/44167/9789241547857_eng.pdf?sequence=1. Federation of European Heating VaACA. How to operate and use building services in order to prevent the spread of the coronavirus disease (COVID-19) virus (SARS-CoV-2) in workplaces [internet]. [Ajakohastatud 17. märtsil 2020; viidatud 4. mail 2020]. Kättesaadav aadressil https://www.rehva.eu/fileadmin/user_upload/REHVA_covid_guidance_document_2020-03-17_final.pdf.

⁽⁸⁾ Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskus. Disinfection of environments in healthcare and nonhealthcare settings potentially contaminated with SARS-CoV-2. Stockholm: ECDC, 2020 [26. aprill 2020]. Kättesaadav aadressil <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/disinfection-environments-covid-19#no-link>.

⁽⁹⁾ Maailma Terviseorganisatsioon. Natural Ventilation for Infection Control in Health-Care Settings [internet]. 2009 [ajakohastatud 4. mail 2020]. Kättesaadav aadressil https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/44167/9789241547857_eng.pdf?sequence=1.

Kui kahtlustatakse isiku nakatumist COVID-19ga: testimine, kontaktide kindlakstegemine, isolatsioon ja karantiin

Kui on kahtlus, et külastajatel või tööl olevatel töötajatel on COVID-19, peaks asutus käivitama oma kohaliku tegevuskava⁽¹⁰⁾.

Viirusekahtlusega isikule tuleks kohe öelda, et ta peab kandma maski ning järgima hingamisega seotud ja kätehügieeni reegleid. Selle isiku ja teiste inimeste vahel peaks olema vähemalt kaks meetrit ning talle tuleks anda isolatsiooni ajaks omaette tuba, millel on eraldi vannituba, kui see on võimalik.

Võimalikust haigusjuhust tuleks kooskõlas ELi andmekaitseõigusega teatada kohalikele meditsiiniteenistusele, mis annab nõu testimise ning edasise haldamise ja raviasutusse (nt haiglasse) paigutamise kohta, juhul kui seda peetakse vajalikuks ja see on kooskõlas kohalike ravipõhimõtetega.

Kui võimalikku haigusjuhtu peetakse tõenäoliseks või see on saanud kinnituse, teavitatakse kohalikke rahvaterviseasutusi, kes annavad nõu selle kohta, kas tuleks alustada kontaktide kindlakstegemist. Kontaktide kindlakstegemine algab harilikult kohe, kui avastatud tõenäolisest või kinnitatud haigusjuhust on teavitatud, ja see on tavaliselt kohalike rahvaterviseasutuste ülesanne. Turismiasutustel palutakse teha koostööd ja anda vajalikku teavet teiste külastajate või töötajate kohta, kes võisid viirusekahtlusega isikuga asutuses kokku puutuda kuni 2 päeva enne ja 14 päeva pärast sümptomite ilmnemist.

Töötajad, kellel tekivad sümptomid, tuleks isoleerida kodus, ja nad peaksid pöörduma arsti poole.

Kui isik, kelle puhul kahtlustatakse COVID-19ga nakatumist või see on saanud kinnituse, on viibinud siseruumides, tuleks neid ruume esiteks vähemalt ühe tunni jooksul põhjalikult ventileerida ja seejärel neutraalse puhastusainega hoolikalt puhastada, misjärel tuleks pinnad desinfitseerida viiruste hävitamisel tulemusliku desinfektsioonivahendiga. Alternatiivina võib pärast neutraalse puhastusainega puhastamist kasutada desinfitseerimiseks 0,05–0,1 % naatriumhüpokloriit või etanoolipõhiseid (vähemalt 70 %) tooteid. Kõik tekstiiltooted (nt rätikud, voodipesu, kardinad, laudlinad), mis võivad olla saastunud, tuleks pesta tavalise pesuvahendiga, kasutades kuuma vee tsüklit (90 °C). Kui materjali tõttu kuuma vee tsüklit kasutada ei saa, tuleb vette lisada valgendit või muid pesuvahendeid, mis on mõeldud tekstiiltoodete desinfitseerimiseks.

Erisoovitused hotellidele

COVID-19ga nakatumise tõenäosuse minimeerimiseks soovitatakse järgmise meetmeid.

1. Juhtkond

- a. Koostage kohalike rahvaterviseasutustega konsulteerides valmisolekukava, milles käsitletakse COVID-19ga seotud ennetus- ja kontrollimeetmeid.
- b. Järgige tähelepanelikult rahvaterviseasutuste soovitusi, et tagada teadlikkus praegusest olukorrast ning töötajate ja külastajate nakatumise riski hindamine.
- c. Tagage töötajate koolitamine selliste protseduuride alal, mis on seotud kõigi asjakohaste nakkuse ennetamise ja kontrolli aspektidega, sealhulgas võimalike COVID-19 juhtude haldamine, desinfitseerimine, puhastamine ning kaitsemaskide õige kasutamine.
- d. Piirake seda, kui palju külastajaid võib korraga ühisruumides viibida, et tagada füüsiline distants kooskõlas füüsilist distantsi ja massikogunemisi käsitlevate juhistega. Tagage, et lubatud külastajate arv vastab kohalike rahvaterviseasutuste soovitusele rahvakogunemiste kohta.
- e. Tagage, et külastajatele on kättesaadavad teabematerjalid COVID-19 sümptomite kohta, haigestumise korral järgitavad juhised ja kohalikud protseduurid ning juhised kätehügieeni ja kaitsemaskide õige kasutamise kohta.

⁽¹⁰⁾ Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskus. Contact tracing: Public health management of persons, including healthcare workers, having had contact with COVID-19 cases in the European Union - second update. Stockholm: ECDC [27. aprill 2020]. Kättesaadav aadressil <https://www.ecdc.europa.eu/en/covid-19-contact-tracing-public-health-management>.

- f. Kasutage silte (nt plakatid avalike ruumide ja tubade seintel), et teavitada külastajaid sellest, kuidas minimeerida töötajate ja külastajate vahelisi kontakte.
 - g. Kaaluge selliste ürituste tühistamist, mis toimuvad suletud ruumides, kus ei saa tagada füüsilist distantsi, ja eelkõige juhul, kui ürituse saab korraldada väljas.
2. *Vastuvõtu- ja infolaud*
- a. Tagage alkoholipõhise kätepuhastusvahendi olemasolu.
 - b. Selleks et minimeerida külastajate ja töötajate vahelisi kontakte, kaaluge selliseid lahendusi nagu internetis või iseteeninduses sisse- ja väljaregistreerimine. Kui iseteeninduses registreerimisel kasutatakse puutetundlikku ekraani või klaviatuuri, tagage nakatumisriski minimeerimiseks nende seadmete korrapärane puhastamine.
 - c. Tagage füüsiline distants administraatori ning muude töötajate ja külastajate vahel, kasutades võimalusel plastist või klaasist vaheseina.
 - d. Tagage füüsiline distants külastajate vahel, nt kasutades põrandamärgistusi.
3. *Restoranid, hommiku- ja õhtusöögisaalid ning baarid*
- a. Tagage, et sissepääsu juures on olemas alkoholipõhine kätepuhastusvahend ja sildid, millel tuletatakse meelde vajadust käsi puhastada.
 - b. Võimaluse korral tuleks toitu klientidele serveerida ja mitte kasutada Rootsi lauda. Kui toidu lauas serveerimine ei ole võimalik, tuleks tõhustada hügieenimeetmeid ja tuletada külastajatele meelde, et nad kasutaksid restorani sisenemisel, Rootsi laua juurde minemisel ja pärast endale sealt toidu serveerimist kätepuhastusvahendit.
 - c. Iseteenindusega Rootsi laua korral tagage füüsilise distantsi hoidmine.
 - d. Füüsilise distantsi tagamiseks piirake ruumis korraga viibivate külastajate arvu.
 - e. Vältige järjekorra tekkimist, või kui see ei ole võimalik, tagage järjekorras füüsiline distants, nt kasutades põrandamärgistusi.
 - f. Tagage, et laudade vahele jääb kaks meetrit.
 - g. Tagage piisav ventilatsioon (nii õhuvahetus tunnis kui ka väljast tulev õhk tunnis) vastavalt restoranide ventilatsiooni suunistele.
 - h. Tagage, et kliimaseadmete filtreid puhastatakse korrapäraselt vastavalt tootja juhisteile.
 - i. Kui ventileerimisel kasutatakse konditsioneeritud õhku, minimeerige võimalikult palju taasringlust.
 - j. Tagage sageli katsutavate pindade korrapärane puhastamine tavalise puhastusainega.
4. *Spordisaalid*
- a. Tagage alkoholipõhise kätepuhastusvahendi olemasolu.
 - b. Tagage seadmete ja eelkõige katsutavate pindade (nagu käepidemed) puhastamine iga kord pärast seda, kui külastaja neid kasutab, tehes kättesaadavaks sobivad puhastusvahendid.
 - c. Tagage füüsiline distants külastajate vahel.
 - d. Füüsilise distantsi tagamiseks piirake sissepääsu.
 - e. Riietusruumide kasutamist tuleks vältida ja külastajatel tuleks soovitada vahetada riideid oma toas.
5. *Spaad ja sisebasseinid*
- a. Tagage alkoholipõhise kätepuhastusvahendi olemasolu ja kätepesuvõimalused.
 - b. Kuna spaateenuste kasutamisel ei saa füüsilist kontakti vältida ning teenuseosutaja ja külastaja ei saa füüsilist distantsi hoida, tuleks teenuseosutajale ja külastajale soovitada kaitsemaski kasutamist.

- c. Enne ja pärast igat teenust on soovitatav kasutada kätepuhastusvahendit või pesta käsi.
 - d. Tagage nende alade korrapärane hooldamine ja keskkonna puhastamine.
6. *Välialad (välibasseinid, rand, mänguväljakud)*
- a. Tagage alkoholipõhise kätepuhastusvahendi olemasolu ja kätepesuvõimalused.
 - b. Tagage, et laudade ja rannatoolide ning mitmesuguste tegevustega hõivatud ja basseinis olevate külastajate vahele jääb kaks meetrit.
 - c. Ühes toas peatuvad külastajad võivad jagada laudu, rannatoole jms.
 - d. Tagage nende alade korrapärane hooldamine ja keskkonna puhastamine.
7. *Laste mängualad siseruumides (nt hotelli lastehoid)*
- a. Kuna füüsilist kontakti ei saa vältida ja füüsilist distantsi ei saa hoida, tuleks kaaluda, kas sellised alad peaksid olema avatud.
- Kui alad jäävad avatuks
- b. Kaaluge, kas laste eest hoolitsevad töötajad peaksid kasutama maske.
 - c. Tagage alkoholipõhise kätepuhastusvahendi olemasolu ja kätepesuvõimalused.
 - d. Piirake ruumis korraga viibivate laste arvu.
 - e. Tagage sageli katsutavate pindade, mänguasjade ja seadmete korrapärane puhastamine tavalise puhastusainega.
8. *Konverentsi- ja koosolekuruumid*
- a. Konverentside ja koosolekute korraldajad peaksid järgima kohalikke juhiseid lubatud osalejate arvu kohta.
 - b. Tagage kätepuhastusvahendi olemasolu ja kätepesuvõimalused.
 - c. Tagage kooskõlas Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskuse suunistega füüsiline distants osalejate vahel.
9. *Tualettruumid*
- a. Tagage, et seep, vesi ning ühekordsed paberrätikud või automaatsed kätekuivatid on alati kättesaadavad.
10. *Liftid*
- a. Füüsilise distantsi tagamiseks on soovitatav võimaluste piires hoolitseda selle eest, et lifti ei kasutaks samal ajal inimesed, kes ei peatu ühes toas. Lifte peaksid saama kasutada eelkõige füüsilise puudega inimesed ja pagasiga inimesed.
 - b. Julgustage treppide kasutamist, kui see on võimalik ja praktiline (nt madalates hoonetes).
 - c. Tagage sageli katsutavate pindade (liftinupud ja käsipuud) korrapärane puhastamine.
 - d. Tagage liftis nõuetekohane ventilatsioon vastavalt tootja juhistele ja hoone eeskirjadele.
11. *Riskirühma kuuluvad külastajad*
- a. Haavatavatel külastajatel tuleks igal juhul soovitada mitte osaleda tegevuses, mille puhul ei saa füüsilist distantsi tagada, ja eriti suletud ruumis toimivas tegevuses; nad peaksid hoolikalt järgima füüsilise distantsi ja kätehügieeni nõudeid. Haavatavate külastajate suuremaks kaitsmiseks tuleks kaaluda võimalust serveerida toitu toas.
12. *Kohapeal korraldatavad üritused*
- a. Kaaluge suure osalejate arvuga ürituste (nt kontserdid) tühistamist ning järgige alati tähelepanelikult riiklikke ja kohalikke rahvatervisesoovitusi lubatud osalejate arvu kohta.

Lisateavet sisaldavad dokumendid

1. Infection prevention and control during health care when COVID-19 is suspected: interim guidance. Genf: Maaailma Terviseorganisatsioon, 2020.
[https://www.who.int/publications-detail/infection-prevention-and-control-during-health-care-when-novel-coronavirus-\(ncov\)-infection-is-suspected-20200125](https://www.who.int/publications-detail/infection-prevention-and-control-during-health-care-when-novel-coronavirus-(ncov)-infection-is-suspected-20200125)
 2. Water, sanitation, hygiene and waste management for COVID-19: Interim guidance. (<https://www.who.int/publications-detail/water-sanitation-hygiene-and-waste-management-for-covid-19>)
 3. Global surveillance for COVID-19 caused by human infection with COVID-19 virus: interim guidance. Genf: Maaailma Terviseorganisatsioon, 2020 <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/technical-guidance/surveillance-and-case-definitions>
 4. Considerations for quarantine of individuals in the context of containment for coronavirus disease (COVID-19): interim guidance. Genf: Maaailma Terviseorganisatsioon, 2020. [https://www.who.int/publications-detail/considerations-for-quarantine-of-individuals-in-the-context-of-containment-for-coronavirus-disease-\(covid-19\)](https://www.who.int/publications-detail/considerations-for-quarantine-of-individuals-in-the-context-of-containment-for-coronavirus-disease-(covid-19))
-

KOMISJONI TEATIS**Suunised transporditeenuste ja -ühenduse järkjärguliseks taastamiseks – COVID-19**

(2020/C 169/02)

I. Sissejuhatus

1. COVID-19 puhangul on suur mõju transpordile ja ühendatusele ELis. Puhangu tõkestamiseks võetud meetmed on kaasa toonud transporditegevuse järsu vähenemise, eriti reisijateveo puhul ⁽¹⁾. Kaubavoogudele on avaldunud väiksem mõju, osaliselt tänu ELi ühistele jõupingutustele, et tagada kauba jätkuv liikumine, kuigi majandustegevuse vähenemise ja tarneahelate katkemise tõttu on toimunud kahanemine.
2. Komisjon on välja andnud suunised mittehädavajaliku reisimise piiramise kohta ⁽²⁾ ning esitanud konkreetselt transpordi jaoks mõeldud meetmed, sealhulgas suunised piirihaldusmeetmete, ⁽³⁾ kaubavedude roheliste koridoride rakendamise, ⁽⁴⁾ lastilendude hõlbustamise ⁽⁵⁾ ning laevadel viibivate meremeeste, reisijate ja muude isikute ⁽⁶⁾ kohta. Komisjon on andnud suuniseid selle kohta, kuidas kõige paremini kaitsta transporditöötajaid ja reisijaid, säilitades samas kaubavedod.
3. Niikaua kui inimeste liikumisele kehtivad piirangud ja ka kaubavood võivad olla mõjutatud, tuleks neid meetmeid ja soovitusi, mis käsitlevad kaubavooge, elutähtsatel kutsealadel töötavate töötajate vaba liikumist, ⁽⁷⁾ reisijate ja meeskondade transiiti ning repatrieerimist, kõigis liikmesriikides ka edaspidi järjepidevalt ja kooskõlastatult kohaldada. Liikmesriigid peaksid jätkama komisjoni kooskõlastatava COVID-19 reageerimise riiklike transpordi kontaktpunktide võrgustiku kasutamist.
4. Kuna rahvatervise olukord hakkab paranema, on oluline, et transporditeenused ja -ühendus taastataks järk-järgult piires, mida epidemioloogilised tingimused lubavad, sest need on ELi ja maailmamajanduse arengu peamised võimaldajad ning ELi kodanike igapäevaelu olulised osad.
5. Euroopa Komisjon esitas 15. aprillil 2020 koostöös Euroopa Ülemkogu eesistujaga Euroopa ühtse tegevuskava, ⁽⁸⁾ milles esitatakse soovitus COVID-19 leviku tõkestamise meetmete lõpetamiseks. Ühtses Euroopa tegevuskavas teatati, et komisjon esitab ka „üksikasjalikumad suunised selle kohta, kuidas järk-järgult taastada transporditeenused, ühenduvus ja vaba liikumine nii kiiresti, kui rahvatervise olukord seda võimaldab, pidades silmas ka suviste puhkusereiside kavandamist“.

⁽¹⁾ Näiteks lennuliiklus on vähenenud võrreldes eelmise aastaga ligikaudu –90 % (allikas: Eurocontrol), raudtee reisijateveo teenused (pikamaarongid) –85 % ja piirkondlikud raudtee reisijateveo teenused (sealhulgas linnalähiteenus) –80 %, rahvusvahelised raudtee reisijateveo teenused on peaaegu peatunud (allikas: Euroopa raudtee- ja taristuettevõtjate ühendus (CER)) ning kruisi- ja reisilaevade teenus on aprilli keskel võrreldes eelmise aastaga vähenenud rohkem kui –90 % (allikas: Euroopa Meresõiduohutuse Amet (EMSA)).

⁽²⁾ COM(2020) 115 final, COM(2020) 148 final ja C(2020) 2050 final (ELT C 1021, 30.3.2020, lk 12).

⁽³⁾ C(2020) 1753 final (ELT C 86I, 16.3.2020, lk 1).

⁽⁴⁾ C(2020) 1897 final (ELT C 96I, 24.3.2020, lk 1).

⁽⁵⁾ C(2020) 2010 final (ELT C 100I, 27.3.2020, lk 1).

⁽⁶⁾ C(2020) 3100 final (ELT C 119, 14.4.2020, lk 1).

⁽⁷⁾ C(2020) 2051 final (ELT C 102I, 30.3.2020, lk 12).

⁽⁸⁾ Ühtne Euroopa tegevuskava COVID-19 leviku tõkestamiseks võetud meetmete lõpetamise suunas (ELT C 126, 17.4.2020, lk 1).

6. Kodanike, sealhulgas transporditöötajate ja reisijate tervis on jätkuvalt peamine prioriteet. Eritähelepanu tuleks pöörata haavatavatele elanikkonnarühmadele, näiteks eakatele ja kroonilisi haigusi põdevatele inimestele, austades täielikult nende privaatsust. Reisi- ja käitamispääsude leevendamine peaks seetõttu toimuma järk-järgult, et kaitsta tervist ja tagada, et transpordisüsteemid ja -teenused ning muud nendega seotud süsteemid (nt piirikontroll välispiiridel) saaksid uuesti kohaneda suurema kaubamahu ja sõitjate hulgaga. Sellega peaksid kaasnema pidevalt ajakohastatavad teavituskampaaniad, et tagada reisivate inimeste jaoks võimalus teha plaane ja tegutseda selliselt, et nad on täielikult teadlikud olukorrast ja seega ka oma individuaalsest vastutusest reisimisel tervisealaste soovitude järgimisel.
7. Transporditeenuste ja -ühenduse järkjärguline taastamine sõltub täielikult reisi- ja ühenduse käsitlemisest, epidemioloogilistest hinnangutest ning meditsiinilistest ekspertnõuannetest vajaliku tervise- ja sanitaarkaitse ning ettevaatusabinõude kohta. Seepärast ei piirata käesolevate ELi suunistega transporditeenuste ja -ühenduse taastamise kohta selliste põhimõtete kohaldamist. Samuti peaksid suunised olema nendega täielikult kooskõlas ja vastavuses ning neid tuleks rakendada Euroopa ühtse tegevuskava raames.
8. Nendega luuakse ühine raamistik, et toetada transpordisektoris tegutsevaid ametiasutusi, sidusrühmi, sotsiaalpartnereid ja ettevõtjaid ühendatuse järkjärgulisel taastamisel. Suunised koosnevad kõigi transporditeenuste suhtes kohaldatavatest üldpõhimõtetest ja konkreetsetest soovitudest, mille eesmärk on käsitleda iga transpordiliigi omadusi ning mis on realistlikud ja praktilised. Nendega soovitakse anda lisasuuniseid selle kohta, kuidas järk-järgult taastada transporditeenused, ühendatus ning vaba liikumine nii kiiresti, nagu rahvatervise olukord seda võimaldab, kaitstes samas transporditöötajate ja reisijate tervist. Neid tuleks kohaldada liikmesriikidesisese ja -vahelise transpordi suhtes. Võttes aga arvesse transpordi piiriülest laadi, tuleks käesolevaid suuniseid asjakohaselt kohaldada liikmesriikide ja kolmandate riikide vaheliste transporditeenuste suhtes kohe, kui epidemioloogiline olukord seda võimaldab.
9. COVID-19 puhang on mõjutanud kogu ELi, kuid selle mõju on liikmesriigiti ja piirkonniti erinev. Selleks et taastada ühendatus kogu ELis viisil, mis on kõigi asjaomaste isikute jaoks ohutu, ning selleks, et taastada üldsuse usaldus transporditeenuste suhtes, peaksid liikmesriigid ning ELi institutsioonid ja ametid tegema tihedat koostööd. Täielikult riskivaba reisikeskkond ei ole saavutatav, nii nagu seda ei saa saavutada mis tahes muu tegevuse puhul, kuid riske tuleks kogu haiguspuhangu kestel võimalikult palju minimeerida. Kuni tõhusa vaktsiini väljatöötamiseni ja laialdaselt kättesaadavaks muutumiseni on endiselt võimalik nakkuse teine laine või uued haiguspuhangud. Seetõttu tuleks vajaduse korral koostada asjakohased kavad meetmete võimalikuks taaskehtestamiseks.
10. Arvestades COVID-19 puhangu üleilmset laadi ja transporditeenuste rahvusvahelist iseloomu, on Euroopa, aga ka ülemaailmsete transpordisüsteemide järkjärguliseks, õigeaegseks ja ohutuks taastamiseks vältimatult vaja raamistikku rahvatervise olukorra ja kehtestatud meetmete vastastikuseks tunnustamiseks riikide ja piirkondade, sealhulgas liikmesriikide ning ELi ja kolmandate riikide vahel. Sellega seoses peaksid ELi pädevad asutused tegema võimalikult suures ulatuses koostööd kolmandate riikide ja valdkondlike rahvusvaheliste organisatsioonidega (*). Seetõttu peavad meetmed olema võimalikult suurel määral oma eesmärkide ja mõju poolest kooskõlastatud ning samaväärsetena aktsepteeritavad.
11. Nagu on märgitud ühtses Euroopa tegevuskavas, on need suunised asjakohased ka suvepuhkuste hooaja ja sellega seotud reisimise kavandamise seisukohast. Turism on ELi majanduse oluline sektor, mis on olemuslikult seotud transpordi ja reisimisega, sõltudes reisijateveoteenuste kui turismi eeltingimuse ja peamise võimaldaja kättesaadavusest. Seetõttu on turismi järkjärgulise taastamise võimaldamisel otsustava tähtsusega piisava ühendatuse õigeaegne taastamine.

(*) Näiteks Rahvusvaheline Mereorganisatsioon, Rahvusvaheline Tööorganisatsioon, Rahvusvaheline Tsiivilennunduse Organisatsioon, transpordiühenduse alaline sekretariaat jne.

II. Reisijateveo ohutu ja järkjärgulise taastamise põhimõtted

a) Ühendatuse taastamise üldpõhimõtted

12. Esmajärjekorras tuleks järk-järgult taasalustada kõigi transpordiliikide kasutamist, tingimusel et võetakse proportsionaalseid ja tõhusaid meetmeid transporditöötajate ja reisijate tervise kaitseks. Need meetmed peaksid olema kooskõlas ühtses Euroopa tegevuskavas sätestatud üldiste kriteeriumide, põhimõtete ja soovitustega, eelkõige seoses epidemioloogilise olukorra ja piirikontrolli poliitikaga ning liikumis- ja reisiipiirangutega.
13. Sellest tulenevalt peaksid meetmed, mis võivad piirata transporditegevust, samuti tervisekaitse- ja ennetusmeetmed olema oma ulatuselt ja kestuselt piiratud sellega, mis on vajalik rahvatervise kaitsmiseks. Lisaks sellele, et kõik meetmed peavad olema proportsionaalsed, peavad need olema ka nõuetekohaselt motiveeritud, läbipaistvad, asjakohased ja transpordiviisist lähtuvad, mittediskrimineerivad ning säilitama võrdsed võimalused ühtsel turul. Liikmesriigid peavad tagama nende meetmete vastavuse riigiabi eeskirjadele ja kõigile muudele ELi õiguse osadele.
14. Meetmeid tuleks pidevalt jälgida, et neid saaks vajaduse korral uuesti hinnata ja kohandada, võttes arvesse kõiki asjakohaseid ekspertteadmisi ja kaalutlusi, et need oleksid rahvatervise praeguste vajadustega proportsionaalsed. Kui leitakse uued ja tõhusamad lahendused, tuleks nende kasutuselevõtt seada prioriteediks, et vähem tõhusad või koormavad meetmed saaks lõpetada. Järgida tuleks kulutasuvuse põhimõtet. See tähendab, et kui on olemas mitu võimalust, et saavutada võrreldav mõju transporditöötajate ja reisijate tervise tagamisel, tuleks eelistada kõige vähem kulukat varianti.
15. Selleks et kaitsta ühtse turu täielikku toimimist, transporditeenuste piiriülest osutamist, tervishoiuga seotud meetmete täielikku tõhusust ja üldsuse usaldust ning need taastada, peaksid liikmesriigid võtma meetmeid kooskõlastatult ja koostöös. Liikmesriigid peaksid COVID-19ga seotud reisiipiirangute lõpetamist käsitlevate otsuste puhul tuginema komisjoni 13. mai 2020. aasta suunistele sisepiiride kohta ⁽¹⁰⁾. Nendest tuleks teavitada komisjoni ja kõiki liikmesriike. Komisjon on valmis kooskõlastama piirangute lõpetamist ja transporditeenuste taastamist riiklike kontaktpunktide võrgustiku kaudu.
16. See nõuab ka kooskõlastatud lähenemisviisi nii ELi naaberriikidega kui ka kaugemate riikidega. Kooskõlastamiskanaleid on juba laiendatud, näiteks Lääne-Balkanil, asjaomastele riiklikele asutustele, kes teevad tihedat koostööd ELi riiklike transpordi kontaktpunktide võrgustikuga. Ühine eesmärk on tagada transporditeenuste osutamine ja ühendatus.
17. Kooskõlas eespool nimetatud põhimõtetega, et meetmed peaksid olema proportsionaalsed ja transpordiliigipõhised, tuleks üldiste takistavate meetmete asemel, mis põhjustavad transporditeenuste halvamist ELis, teha kindlaks ohutud liikuvusvõimalused. Näiteks transpordisõlmede ja sõidukite intensiivsem ja korrapärane puhastamine, desinfitseerimine ja asjakohane ventileerimine, ⁽¹¹⁾ selle asemel et asjaomased transporditeenused täielikult keelata. See lähenemisviis peaks võimaldama keskenduda riskiallikele, lubades samal ajal järk-järgult taastada tavapärane majandus- ja igapäevategevus. Sellega seoses on väga oluline tihe koostöö tervishoiu- ja transpordiasutuste ning peamiste sidusrühmade vahel.

⁽¹⁰⁾ Komisjoni 13. mai 2020. aasta teatis „Etapiviisiline ja kooskõlastatud tegevus liikumisvabaduse taastamiseks ja sisepiiridel tehtava kontrolli kaotamiseks – COVID-19“.

⁽¹¹⁾ Käesolevas teatises tähendab mõiste „sõiduk“ antud kontekstis kõiki sõidukitüüpe, sealhulgas autod, veokid, bussid, rongid, õhusõidukid, laevad, parvlaevad jne.

18. Kaubavedu tuleks jätkuvalt kaitsta, et tagada tarneahelate toimimine. Ühtses Euroopa tegevuskavas märgiti, et „[ü]leminekuetapis tuleks tugevdada jõupingutusi takistusteta kaubavoo säilitamiseks ja tarneahelate kindlustamiseks“. Võttes aluseks selle, et praegu kulub rohelise koridori piiriületuspunktis maksimaalselt 15 minutit, tuleks kontrollle järk-järgult ja kooskõlastatult vähendada, kasutades selleks loodud kooskõlastuskanaleid, nagu COVID-19 riiklikud transpordi kontaktpunktid ja integreeritud kord poliitiliseks reageerimiseks kriisidele (IPCR), et lõppkokkuvõttes võimaldada sisepiiride ületamist nagu enne COVID-19ga seotud piirangute kehtestamist, kõigi kaubaveokite ja kõigi kaupade puhul. Liikluse uuesti kasvades väärib erilist tähelepanu mitmeliigiliste transpordisõlmede, näiteks sadamate või konteineriterminalide roll roheliste koridoride toetamisel. Toimivate tarneahelate tagamiseks tuleks parimal viisil kasutada kõiki transpordiliike, sealhulgas siseveeteid ja raudtee-kaubavedusid. Tagada tuleb oluliste transporditöötajate vaba ja takistamatu liikumine ning selleks tuleks kaaluda juurdepääsu transpordisõlmede rohelistele koridoridele. Järkjärgulise ülemineku ajal ja riikide tervishoiuasutuste soovitusi järgides tuleks tervisekontrolle samm-sammult vähendada, süstemaatilised karantiinid (st sellised, mida kohaldatakse olenemata sümptomite ilmnemisest või testitulemustest) lõpetada, konvoid kaotada, sõidukeelud võiks taaskehtestada, kui liiklustihedus seda võimaldab, ning täiendavad erandid sõidu- ja puhkeaja eeskirjadest pärast 2020. aasta mai lõppu peaksid muutuma ühtlustatumaks ja piirduma rangelt vajalikuga, et järk-järgult taastada ühtsed ja hõlpsasti jõustatavad ELi eeskirjad.
19. Kohe, kui rahvatervise olukord seda võimaldab, tuleks individuaalse transpordi (nt autod, mootorrattad või jalgrattad) suhtes kehtivad piirangud lõpetada. Piirangute lõdvendamine võimaldab liikuvuse kiiret taastamist, eriti kohalikul ja piirkondlikul tasandil (nt võimaldades inimestel liikuda rohkem ja kiiremini kodukohas või liikmesriigi piires). Nende piirangute lõpetamine, et hõlbustada individuaalset transporti, peaks olema kooskõlas iga liikmesriigi nõutavate või soovitatud laiaulatuslike distantsi hoidmise ja ennetusmeetmetega.
20. Samal ajal tuleks suurendada ohutute ühistranspordivõimaluste kättesaadavust kooskõlas järkjärgulise piirangute lõpetamisega, et pakkuda muid liikuvusvõimalusi kõigile kodanikele. Seda tuleks teha ja sellest teavitada viisil, mis aitab taastada reisijate usaldust ja kindlustunnet ühistranspordi ohutu kasutamise suhtes.
21. Tuleks tagada, et veoettevõtjate ja teenuseosutajate suhtes, kes osutavad samal marsruudil samaväärseid teenuseid, kohaldatakse samaväärseid meetmeid. Eesmärk peaks olema tagada sõitjatele samal tasemel ohutus, selgus ja prognoositavus, et vältida diskrimineerimist ja säilitada võrdsed võimalused.
22. Selleks et tagada mis tahes transpordiliigi puhul väljumisel ja saabumisel kohaldatavate meetmete võrreldavus, hoidudes seega sellest, et reisimine muutub liiga koormavaks või isegi võimatuks, on väga oluline tagada, et samaväärseid meetmeid, mis põhinevad ühistel põhimõtetel ja millest igapäevaga leevendatakse asjakohaselt asjaomaseid terviseriske, tunnustatakse vastastikku nii lähte- kui ka sihtkohas. Liikmesriikide ja kolmandate riikide vaheline kooskõlastamine peaks seda hõlbustama.
23. Selleks et võimaldada reiside teadlikumat kavandamist, võiksid veoettevõtjad ja teenuseosutajad teha kättesaadavaks teabe keskmise täituvuse kohta konkreetsete ühenduste või kellaegade korral. See on eriti oluline selliste teenuste puhul, kus istekohta ei reserveerita, ja kohaliku ühistranspordi puhul. Sellise teabe võiks teha kättesaadavaks internetis või spetsiaalsete mobiilirakenduste kaudu.
24. Linnalise liikumiskeskonna muutmine, näiteks kõnniteede ja jalgrattateede laiendamine, sõiduplaanide kohandamine ja uuenduslike tehnoloogiate väljatöötamine reisijatevoogude haldamiseks ja rahvahulga vältimiseks, on mitmes liikmesriigis, piirkonnas ja linnas juba arutusel. Komisjon julgustab ja toetab uute linnalise liikuvusemiskeskonna lahenduste ja meetmete väljatöötamist ja rakendamist, et hõlbustada aktiivset, ühist ja jagatud liikuvust ohutul viisil ning tagada kodanike usaldus.
25. Vajaduse korral tuleks kohaldada selgeid eeskirju veoettevõtjate ja teenuseosutajate õiguste ja kohustuste kohta, näiteks kui ettevõtjad vastutavad selle eest, et tagada distantsi hoidmine või transpordisõlmele või sõidukile juurdepääsu keelamine, kui reisija ei kanna maski, või teatava maksimaalse reisijate arvu ületamise korral, peaks õigusraamistik, mis annab neile õiguse neid meetmeid kehtestada, olema selgelt määratletud.

b) *Transporditöötajate kaitse*

26. Kõigi transpordiliikide transporditöötajatel on kriisis olnud oluline roll kaubaveeteenuste osutamisel, tarneahelate toimimise toetamisel, ELi kodanike repatrieerimisel ja elutähtsatel kutsealadel töötavate töötajate transportimisel oma töökohtadele, isegi kui risk nende enda tervisele ja heaolule on suurenenud. Transpordisõlmed, teenuseosutajad ja ettevõtjad peaksid sotsiaalpartneritega konsulteerides kohaldama talitluspidevuse põhimõtteid, et tagada pidev ohutu toimimine. See tähendab ka seda, et transporditöötajatega tuleks piisavalt konsulteerida ning neid tuleks varustada, koolitada ja juhendada sel teemal, kuidas nad saaksid oma tööülesandeid täita, minimeerides samal ajal riske nende enda, nende perekondade ja kaastöötajate ning sõitjate tervisele. See peaks hõlmama näiteks teavet selle kohta, kuidas kasutada asjakohaselt kaitsevahendeid, säilitada hügieeni, minimeerida tarbetuid kontakte teistega ning võimaluse korral ka seda, kuidas avastada võimalikke nakkusi.
27. Transporditöötajatele, kellelt nende töö laadi tõttu nõutakse ulatuslikku suhtlemist teistega (nt õhusõidukite meeskonnad, lennujaamade ja sadamate turva- ja ohutuskontrolli töötajad, piletikontrolörid, busi- ja kaubikujuhid, reisilaevade meeskonnad, lootsid, reisijaid, sealhulgas puudega ja piiratud liikumisvõimega isikuid abistavad töötajad), peaksid tööandjad tagama nõuetekohasel tasemel isikukaitsevahendid, nagu on kirjeldatud allpool. Vajaduse korral tuleks tagada selliste vahendite korrapärane vahetamine ja nende ohutu kõrvaldamine. Euroopa Tööohutuse ja Töötervishoiu Amet avaldas tööandjatele üldised juhised pärast COVID-19 töökohta naasmise kohta, mis sisaldavad kasulikke teavet konkreetsete sektorite, sealhulgas transpordisektori kohta ⁽¹²⁾.

c) *Reisijate kaitse*

28. Kõigi reisijateveo ühistranspordi viiside puhul tuleks võtta mõistlikke meetmeid, et piirata transporditöötajate ja reisijate vahelisi ning reisijate omavahelisi kontakte. Võimaluse korral tuleks hoida distantsi reisijate vahel seni, kuni üldine terviseolukord seda nõuab. Kohaldada tuleks muid infektsiooniriski vähendavaid meetmeid, mis on näiteks järgmised.
- Isikukaitsevahendite (maskide, kinnaste jne) kandmine transporditöötajate poolt.
 - Võimaluse korral sõitjate arvu vähendamine ühistranspordivahendites ja ootealadel (selliste väiksema veomahuga teenuste osutamist võiks elujõulisuse säilitamiseks piisavalt toetada, nt ajutiste avaliku teenindamise kohustuste kaudu kooskõlas kohaldatavate ELi eeskirjadega ⁽¹³⁾).
 - Kaitsetõkete säilitamine või lisamine transpordisõlmedes ja sõidukites (nt juhtide ümber, piletimüügi- või -kontrollipunktides).
 - Transpordisõlmedes (nt sadamad, lennujaamad, rongijaamad, bussipeatused, parvlaevade maabumiskohad, linna ühistranspordisõlmed jne) spetsiaalsete radade kasutusele võtmine või erinevate reisijatevoogude muul viisil eraldamine.
 - Transpordisõlmed peaksid eemaldama sisustuse (nt pingid, lauad) või need vähemalt ümber korraldama, et tagada piisav distantsi hoidmine.
 - Selgelt kättesaadava teabe esitamine soovitatava käitumise kohta (nt sage käte pesemine või desinfitseerimine, piisava distantsi hoidmine) ja selles konkreetses transpordisõlmes või transpordiliigis kehtivate erimeetmete kohta.

⁽¹²⁾ „COVID-19: töökohaga seotud juhised“ ja „COVID-19: tagasi tööle. Töökohtade ümberkorraldamine ja töötajate kaitse“, https://oshwiki.eu/wiki/COVID-19:_guidance_for_the_workplace#See.

⁽¹³⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2007. aasta määrus (EÜ) nr 1370/2007, mis käsitleb avaliku reisijateveoteenuse osutamist raudteel ja maanteel ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 1191/69 ja (EMÜ) nr 1107/70 (ELT L 315, 3.12.2007, lk 1); Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. septembri 2008. aasta määrus (EÜ) nr 1008/2008 ühenduses lennuteenuste osutamist käsitlevate ühiseeskirjade kohta (ELT L 293, 31.10.2008, lk 3); nõukogu 7. detsembri 1992. aasta määrus (EMÜ) nr 3577/92 teenuste osutamise vabaduse põhimõtte kohaldamise kohta merevedudel liikmesriikides (merekaubataaz) (EÜT L 364, 12.12.1992, lk 7).

- g. Asjakohased meetmed sisenemisel ja turvakontrolli ajal (nt sõitjad ei sisene bussi ega lahku bussist esimese ukse kaudu, uste vaikimisi avamine, pagasialuste desinfitseerimine) ning muud meetmed, mis aitavad minimeerida kokkupuudet (nt lühikestel parvlaevamarsruutidel võiks olla lubatud jääda autosse või veokisse, kui on võimalik piisavalt tagada üldine ohutus).
- h. Esmatähtsaks tuleks pidada puudega ja piiratud liikumisvõimega isikute, samuti eakate transporti. Transporditöötajatele, kes kooskõlas ELi eeskirjadega reisijate õiguste kohta abistavad puudega ja piiratud liikumisvõimega isikuid ning eakaid, tuleks anda vajalikud isikukaitsevahendid.
29. Reisijad peaksid kandma transpordisõlmedes ja ühistranspordis kasutatavates sõidukites kaitsemaske, eriti kui füüsilise distantsi hoidmise meetmeid ei ole võimalik igal ajal järgida ⁽¹⁴⁾. Reisijatele mõeldud juurdepääsetavad teabematerjalid ohutu käitumise kohta (distantsi hoidmine, käte puhastamine jne) peaksid olema nähtaval kohal. Nendes rajatistes võimalike nakkuste ohjamiseks tuleks koostada protokollid ja anda neist transporditöötajatele selgelt teada ning ja teha need reisijatele kergesti kättesaadavaks.
30. Kui füüsilist distantsi hoidmist on raskem tagada, tuleks kehtestada täiendavad kaitsemeetmed ja meetmed samaväärse kaitsetaseme saavutamiseks. Lisaks tuleks juhul, kui sihtkohani jõudmiseks on olemas erinevad võimalused, eelistada neid, mille puhul on võimalik asjakohaselt tagada füüsiline distantseerumine, kooskõlas tervishoiuasutuste soovitustega.
31. Nakkusohu vähendamine transpordisõlmedes ja sõidukites kõigi transpordiliikide puhul peaks olema esmatähtis. Transpordisõlmede ja -sõidukite intensiivsemat ja regulaarset puhastamist ja desinfitseerimist tuleks rakendada kõigi transpordiliikide puhul. Transpordisõlmedes ja sõidukites tuleks tagada saneeriva/desinfitseeriva pesugeeli kättesaadavus.
32. Transpordisõlmedes tuleks tagada rajatised ja rakendada protokollid COVID-19 nakkuskahtlusega isikute koheseks isoleerimiseks, kuni on võimalik võtta täiendavaid asjakohaseid meetmeid. Selleks tuleks luua kindlaksmääratud ohutusala ning tagada spetsiaalselt koolitatud töötajad, kellel on piisavad kaitsevahendid. Olemasolevate meditsiiniuasutuste ja -töötajate (nt lennujaamades, sadamates või laevade pardal) võimekust tuleks tugevdada, et tulla toime suureneva liiklusmahuga, kui piirangud lõpetatakse.
33. Esmatähtsaks tuleks pidada piletite elektroonilist müüki ja täiustatud istekohtade broneerimist, et vähendada reisijate rühmade kogunemisi konkreetses piirkonnades (nt piletiautomaadid ja müügipunktid) ning paremini kontrollida lubatud reisijate arvu, tagades samal ajal piletimüügi kättesaadavuse inimestele, kellel puudub juurdepääs elektroonilistele vahenditele või kes ei saa selliseid elektroonilisi vahendeid kasutada. Võimalikult suures ulatuses tuleks soodustada kontaktivaba keskkonda.
34. Muude kaupade, sealhulgas toidu ja jookide müüki sõidukites võib piirata. Nakkusohu vähendamiseks peaksid integreeritud reisijaemüügikohtade, näiteks tollimaksuvabade kaupluste operaatorid võtma asjakohaseid meetmeid, sealhulgas näiteks: reisijatevoogude haldamine, et tagada distantsi hoidmine (sealhulgas põrandamärgistuse kasutamine, paigutuse optimeerimine, vajaduse korral klientide arvu piiramine); kohtade, seadmete ja kaupade korrapärane puhastamine ja desinfitseerimine; kassades klientide ja jaemüügi ettevõtete töötajate vahel tõkete loomine; piisava arvu kätedesinfitseerimispunktide tagamine kogu jaemüügikohas ja nende kasutamise nõue, eelkõige sisse- ja väljapääsude juures; tarbijatele selgelt nähtava teabe andmine asjakohase ohutu käitumise kohta; ning selle tagamine, et jaemüügiga tegelevad töötajad on piisavalt koolitatud ja varustatud, et tegeleda klientide ja kaupadega kooskõlas tervishoiuasutuste antud juhustega ohutu käitumise kohta COVID-19 puhangu ajal.

⁽¹⁴⁾ „Kaitsemaskid“ on üldtermin, mis hõlmab nii meditsiinilisi kui ka mittemeditsiinilisi maske. Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskus märgib, et „võiks kaaluda eri tekstiilidest valmistatud mittemeditsiiniliste kaitsemaskide kasutamist, eriti kui tarneprobleemide tõttu peaks meditsiinilisi kaitsemaske kandma isikukaitsevahendina eelkõige tervishoiutöötajad“ (<https://www.ecdc.europa.eu/sites/default/files/documents/COVID-19-use-face-masks-community.pdf>). Seda peaksid riikide tervishoiu- ja ohutusasutused arutama täpsemalt oma aruteludes sidusrühmadega iga transpordiliigi kohta, lähtudes selles riigis esinevast epidemioloogilisest riskist, kättesaadavusest ja muudest kaalutlustest. Teatavad transporditöötajad ja reisijad võivad seega kokku puutuda eri tasemel riskiga.

35. Lisaks muudele meetmetele, mille eesmärk on piirata nakkusohtu, võiksid reisijad vabatahtlikult kasutada kontaktide jälgimise ja hoiatamise meetmeid, näiteks mobiilirakenduste abil, et avastada ja katkestada nakkusahelad ning vähendada edasise edasikandumise ohtu seni, kuni edasikandumisoht püsib. Transporditeenustele juurdepääsu tingimuseks ei tohiks seada kontaktide jälgimise rakenduste kasutamist. Transpordi piiriülese olemuse tõttu on oluline tagada selliste meetmete koostalitlusvõime ja vastastikune tunnustamine. Nende rakendamise korral peaksid kontaktide jälgimise meetmed olema COVID-19 puhanguga tegelemiseks rangelt piiratud ja loodud kooskõlas mobiilirakendusi käsitleva e-tervise võrgustiku ELi ühise töövahendiga, et toetada kontaktide jälgimist ELi COVID-19 vastases võitluses, ⁽¹⁵⁾ komisjoni juhistega rakenduste kohta ⁽¹⁶⁾ ja Euroopa Andmekaitseandekomitee suunistega, ⁽¹⁷⁾ tagades andmekaitse kõrgeima taseme.

36. Transpordiettevõtjatel ja teenuseosutajatel peaksid olema eriprotokollid juhuks, kui sõitjad reisi või transpordisõlmes viibimise ajal või vahetult pärast seda haigestuvad või neil ilmnevad COVID-19 sümptomid. Sellised protokollid peaksid hõlmama selgelt määratletud ohutusalasid sümptomitega sõitjate jaoks, kindlaksmääratud samme selle kohta, kuidas minimeerida nende kokkupuudet teiste sõitjate ja transporditöötajatega, kuidas koguda ja analüüsida kogu asjakohast teavet kontaktide kohta teiste sõitjate ja transporditöötajatega jne. Kui sõitjatel on istekohad broneeritud, peaks selle abil saama tuvastada ja hoiatada kaassõitjaid, kes olid nende läheduses.

d) *Edasised sammud*

37. Selleks et taastada transporditeenused ja -ühendus tavapärasel kujul, kuid seda olukorras, kus vaktsiini ei ole, on vaja paindlike meetmete kombinatsiooni, mille kohaselt tuleb suurendada asjakohaste isikukaitsevahendite kasutamist, tagada asjakohane ja ohutu ventilatsioon ning vältida pelgalt siseõhu ringlust, suurendada kontaktide jälgimise suutlikkust vabatahtlikkuse alusel ja dekontamineerimise suutlikkust.

38. Keskmises ja pikas perspektiivis soovitatakse kõiki COVID-19 pandeemia ajal võetud erakorralisi meetmeid pidevalt jälgida, hinnata ja õigel ajal läbi vaadata, välja arvatud juhul, kui epidemioloogiline olukord nõuab nende pikendamist või kui need meetmed on olnud kasulikud transpordisüsteemide ja -tõhususe parandamisel.

39. Piirangute jätkuv kohaldamine, samuti nende leevendamine ning transporditeenuste ja -ühenduse järkjärguline taastamine ei tohiks, isegi kui see on vaid ajutine, vähendada transpordisektoris ELi kõrgeid ohutus- ja turvanorme, sealhulgas transporditöötajate tervist ja ohutust. Pole vaja, et COVID-19 puhangu tõttu lisanduksid meie ees seisvatele probleemidele ka transpordi ohutuse ja turvalisusega seotud küsimused.

III. **Praktilised suunised konkreetsete meetmete kohta ohutu reisijateveo tagamiseks kõikide transpordiliikide puhul COVID-19 puhangu kontekstis**

a) *Valdkonnaüleused soovitused*

40. COVID-19 piirangutest väljumise ja sellele järgneva taastamise ajal tuleks üldise järkjärgulise reisijateveo taastamisel ja suurendamisel juhinduda eespool nimetatud põhimõtetest kogu ELis kõigi transpordiliikide puhul. Need ühised põhimõtted peaksid hõlbustama rakendatud meetmete vastastikust tunnustamist nii ELis kui ka ELi-välistes riikides, et võimaldada transporditeenuste tõhusat jätkamist. Nagu eelmises punktis märgitud, tuleks transpordisõlmede ja sõidukite suhtes kõigi transpordiliikide puhul kohaldada teatavaid põhimõtteid ja meetmeid, tehes konkreetseid kohandusi ning võttes arvesse transpordiliigipõhised asjaolusid, vajadusi ja teostatavust.

41. Sellised valdkonnaüleused meetmed hõlmavad eelkõige järgmist.

- a. Vähemalt piirangute esialgse lõdvendamise ajal võib olla vaja vähendada reisijate arvu teatavate transpordiliikide puhul kasutatavatel sõidukitel, et tagada kohaldatavate füüsilise distantsi hoidmise nõuete täitmise jälgimine.

⁽¹⁵⁾ https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/ehealth/docs/covid-19_apps_en.pdf.

⁽¹⁶⁾ Komisjoni teatis „Andekaitsega seotud suunised COVID-19 pandeemia vastast võitlust toetavate mobiilirakenduste kohta“ (ELT C 124I, 17.4.2020, lk 1).

⁽¹⁷⁾ https://edpb.europa.eu/our-work-tools/our-documents/guidelines/guidelines-042020-use-location-data-and-contact-tracing_en

- b. Kontaktide jälgimiseks kasutatavate mobiilirakenduste vabatahtlikku kasutamist tuleks pidada täiendavaks kihiks riskide maandamisel.
 - c. Transporditöötajad peaksid olema varustatud isikukaitsevahenditega ja võimaluse korral olema reisijatest tökete abil eraldatud.
 - d. Transpordisõlmede ja sõidukite sage puhastamine ja desinfitseerimine ning sagedasem jäätmete kogumine.
 - e. Käte desinfitseerimiseseadmete süstemaatiline paigaldamine ja nõue neid kasutada, kui see on võimalik.
 - f. Ventilatsiooni- või õhufiltrimissüsteemide suurem kasutamine, vajaduse korral eelistada värske õhu kasutamist.
 - g. Reisijad peavad kandma maske, eelkõige juhul, kui distantsihoidmismeetmeid ei ole võimalik kogu aeg täielikult järgida.
 - h. Piletid ja teave tuleks esitada elektrooniliselt ja automaatselt. Tuleks igati soodustada piletite elektroonilist eelmüüki ja seada see esikohale, samuti tuleks kasutada täiustatud menetlusi lennule registreerimisel, piletite broneerimisel ja registreerimisel.
 - i. Pagasi registreerimine, peale- ja mahalaadimine tuleks korraldada nii, et välditakse reisijate kogunemist.
 - j. Pardateenuste ja -toitlustuse ettetellimine peaks võimaluse korral toimuma broneerimise ajal, et vähendada töötajate ja reisijate vahelisi kontakte.
 - k. Transpordisõlmedes ja sõidukites peaksid ohutut käitumist käsitlevad juhendid ja teave reisijatele nõutavate kaitsevahendite kohta olema selgesti nähtavad ning need tuleks teha kättesaadavaks enne reisi.
42. Eri transpordiliikide sidusrühmade organisatsioonid, ettevõtjad ja teenuseosutajad peaksid välja töötama iga transpordiliigi konkreetset olukorda käsitlevad asjakohased meetmed ja neid rakendada. Need peaksid olema kooskõlas käesolevates suunistes sätestatud üldiste ja transpordiliigipõhiste soovitusetega. Neid meetmeid tuleks pidevalt läbi vaadata ja vajaduse korral kohandada, et tagada nende tõhusus transporditöötajate ja reisijate tervise kaitsmisel.
43. Lisaks tuleks rakendada ja kohaldada järgmisi meetmeid, võttes arvesse iga transpordiliigi eripära ja vajadusi.

b) *Lennundus*

44. Lennundusel on pikaajaline kogemus ohutuse ja julgeoleku riskijuhtimise valdkonnas ning see valdkond on harjunud tegutsema väga kontrollitud keskkonnas. Kriisist väljumiseks on vaja taastada reisijate kindlustunne, et lennutransport on ohutu. Selleks on oluline, et lennunduse ja tervishoiuvaldkonna sidusrühmad jagaksid laialdaselt teavet kehtestatud meetmete kohta ja selle kohta, kuidas need meetmed riske vähendavad. Lennundussektor peaks tagama, et teave nende meetmete kohta on alati hästi nähtav ning et meetmed oleksid kooskõlastatud ja reisijatele teatavaks tehtud.
45. COVID-19 leviku riski vähendamisel tuleks järgida samu põhimõtteid, mida kasutatakse ohutus- ja julgeolekuriskide juhtimisel, mis hõlmab nõuete täitmise jälgimist, meetmete tõhususe korrapärasest läbivaatamisest ning meetmete kohandamisest muutuvate vajaduste ning täiustatud meetodite ja tehnoloogiatega, võttes siiski arvesse, et lennujaamadel ja lennuettevõtjatel ei ole õigust osutada tervishoiuteenuseid, näiteks teha otsuseid reisijate tervisekontrolli kohta, mis peaks jääma pädevate asutuste otsustada.
46. Selleks et tagada meetmete võrreldavus väljumisel ja saabumisel, vältides seega seda, et reisimine muutub liialt koormavaks või isegi võimatuks, on oluline tagada, et samaväärsed meetmed, mis rajanevad ühistel põhimõtetel ja mis kõik vähendavad sobival viisil asjaomaseid terviseriske, oleksid lähte- ja sihtkohas vastastikku aktsepteeritavad. Selle hõlbustamiseks on kasulik töötada välja konkreetsete kriteeriumid, mida tuleks rakendada rahvusvahelisel tunnustatud lähenemisviisil. Et lennundus saaks nii ELis kui ka ülemaailmses kontekstis taastuda, on oluline samaväärsete standardite kasutamine ning vastastikkuse põhimõtte kohaldamine meetmete ja nende aktsepteerimise suhtes. Seetõttu on väga tähtis tihe koostöö ELi-väliste riikide ja rahvusvaheliste partneritega, sealhulgas Rahvusvahelise Tsiivilennunduse Organisatsiooniga (ICAO).

47. Koostöös komisjoni, Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskuse (ECDC) ning pädevate asutustega esitab Euroopa Liidu Lennundusohutusamet (EASA) lähinädalatel tehnilised tegevussuunised koordineeritud lähenemisviisi hõlbustamiseks ning riiklike lennuametite, lennuettevõtjate, lennujaamade ja muude lennundusvaldkonna sidusrühmade abistamiseks. Kõnealustes tehnilistes tegevussuunistes võetakse arvesse ohutusjuhtimise põhimõtteid, mis on välja töötatud Euroopa lennundussüsteemi ohutuse tagamiseks, ja neis sätestatakse lennundusalase terviseohutuse alusprotokoll, mida on kavas kohaldada kogu ELis.
48. Protokoll peaksid sisaldama järgmisi meetmeid.
- Ventilatsiooni suurendamine, haigla nõuetele vastav õhufiltrimissüsteem ja vertikaalne õhuvool.
 - Nakkusohu piiramine reisi ajal (nt vältida reisijate kogunemist, piirata suhtlemist pardal, jaotada istekohad võimalikult asjakohasel viisil ja tehnilisi piiranguid arvestades, eelistada elektroonilisi dokumente ja maksevahendeid).
 - Salongis liikumise vähendamine (nt vähem salongipagasi, vähem suhtlemist meeskonnaga).
 - Reisijatevoogude nõuetekohane haldamine (nt soovitada tulla lennujaama varem kohale; kasutada elektroonilist lennule registreerimist või iseteenindust; tagada distantsi hoidmine ja minimeerida kontakte pagasi äraandmisel, julgestuskontrollis ja piirikontrollipunktides, pardaleminekul ja pagasi kättesaamisel); teave lennujaamas rakendatavate menetluste kohta peaks reisijatele olema kättesaadav enne reisi.
49. EASA/ECDC tehnilistes tegevussuunistes täpsustatakse täiendavad leevendusmeetmed tihedas koostöös riiklike pädevate asutustega, et lendude teenindamist käsitlev meede oleks kogu ELis ühetaoline.
- c) *Maanteetransport*
50. Tuleks kehtestada ranged hügieeninõuded, sealhulgas korrapärane puhastamine ja desinfitseerimine, terminalide kõigis osades, puhkealadel (nt kiirteede ääres), varjualustes parkimiskohtades, tanklates ja laadimisjaamades, et piirata nakkusohu liiklejate jaoks. Tanklates tuleks reisijatevoogu juhtida. Kui rahvatervise piisavat kaitset ei ole võimalik tagada, tuleks kaaluda teatavate peatuskohtade või tanklate sulgemist.
51. Bussitransport. Bussiliikluse järkjärguliseks taastamiseks on vaja asjakohaseid meetmeid ning nende puhul tuleb eristada lähi- ja kaugliine. Tõhususe tagamiseks tuleks eelkõige rahvusvaheliste bussiteenuste puhul kooskõlastada lähenemisviisid liikmesriikide ja ettevõtjate vahel. Kasutusele tuleks võtta ohutud käitamistavad, sealhulgas näiteks bussi sisenemine tagaukse kaudu ja võimalikult palju akende kaudu õhutamine kliimaseadme kasutamise asemel. Lisaks tuleks istekohti optimeerida nii palju kui võimalik (nt perekonnad istuvad koos ja teised, kes ei reisi koos, istuvad eraldi). Minibussides ei tohiks reisijatel lubada istuda juhi kõrval, välja arvatud juhul, kui füüsiline eraldatus on võimalik. Liinibussiteenuste osutajatel peab olema võimalik bussiliinivõrk järkjärgult ja sõltuvalt riiklikest piirangutest ümber ehitada. Selle hõlbustamiseks peaksid liikmesriigid kehtestama lihtsustatud ja kiired menetlused, et ettevõtjad saaksid oma teenuseid kiiresti kohandada, seadmata ohtu transporditöötajate tervist ja ohutust. Võimaluse korral tuleks piirata töötajate kontakte reisijate pagasiga ning reisijad peaksid ise tegelema oma pagasi peale- ja mahalaadimisega.
52. Transport tellitava auto/väikebussiga (takso, autorent)). Takso- ja autorenditeenused on suures osas jätkunud juhtidele kehtestatud erikaitsemeetmete ja piirangutega, mille kohaselt on lubatud vaid üks reisija või kui tegemist on samas leibkonnas elavate isikutega, siis mitu reisijat. Selliste teenuste osutamine peaks jätkuma koos konkreetsete hügieeni- ja riskivähendusmeetmetega. Ettevõtjad peaksid tagama sõidukijuhtidele maskid ja desinfitseerimisvahendid. Sõiduki sisemust tuleks desinfitseerida nii sageli kui võimalik. Taksojuhid ja rendiauto juhid peaksid vältima füüsilist kontakti reisijatega ning alati tuleks eelistada elektroonilisi makseid. Ettevõtjad peaksid tagama sõidukijuhtidele sõidukites füüsilised piirded (nt plastkardinaid või tõkked), et piirata kokkupuudet reisijatega. Reisijatel ei tohiks lubada istuda juhi kõrval, välja arvatud juhul, kui füüsiline eraldatus on võimalik. Ettevõtjad peaksid jagama reisijatele asjakohast teavet enne reisi.

d) Raudteetransport

53. Reisijateveo jätkamiseks on oluline tagada reisijatele kindlustunne, et ühistransport on ohutu. Meetmed peavad olema hästi teatavaks tehtud, nähtavad ja tõhusad. Eelkõige rahvusvaheliste raudteeteenuste puhul tuleb meetmeid liikmesriikide ja ettevõtjate vahel koordineerida, et need oleksid tõhusad. Raudteeühingud ja -töötajate organisatsioonid töötavad välja ühiseeskirju.
54. Arvestades iga päev veetavate reisijate suurt arvu ja neid teenindatavate jaamade arvu, sõltub rahvatervise kaitseks ettenähtud ohutu käitumise üldeskirjade täitmine, eelkõige piisava distantsi hoidmine ka iga reisija hoolsusest ja vastutustundest. Pistelised kontrollid peaksid tagama selle, et eeskirjadest peetakse kinni.
55. Kuna raudteeliiklus on COVID-19 puhangu ajal jätkuvalt toiminud, on juba võetud mitmeid meetmeid, mida saab vajaduse korral säilitada ja kohandada.
- Vajaduse korral tuleks rongides kohaldada distantsi hoidmise nõuet, eelkõige seni, kuni reisijate arv on suhteliselt väike. Distantsi hoidmiseks tuleks vajaduse korral suurendada rongide liikumissagedust ja suutlikkust, et vähendada reisijate tihedust.
 - Raudtee-ettevõtjad peaksid tegema istekohtade broneerimise kohustuslikuks nii kaug- kui ka piirkondlikel rongidel, tehes kindlaks reisijate nime/päritolu ja sihtkoha. Teise võimalusena ja eelkõige lähiringide puhul tuleks nõuda, et reisijad, välja arvatud samas leibkonnas elavad isikud, jätaksid nendevahelise istme tühjaks.
 - Raudtee-ettevõtjad peaksid läbilaskevõime haldamiseks kasutama rongisiseseid reisijate loendusüsteeme, mis tehakse eelkõige kättesaadavaks pendel- ja linnalähiringidele (põhinedes kaalul, uksealades tehtud sammudel ning videovalvesüsteemi loendamisalgoritmidel, mis ei võimalda isikute tuvastamist). Sõiduplaanide koostamisel ja rongiliinide jaotamisel võib olla vaja teha paindlikke kohandusi, sealhulgas optimeerida koordineeritud läbilaskevõimet, et kajastada nõudlust ja vajadust vähendada reisijate arvu.
 - Raudteejaamades tuleks reisijatevoogu juhtida. Kui rahvatervise piisavat kaitset ei ole võimalik tagada, tuleks kaaluda teatavate peatuste või jaamade sulgemist.
 - Liigse rahvahulga vältimiseks tuleks soodustada tiptunnivälisist reisimist ja pakkuda stiimuleid, näiteks hinna korrigeerimist, või võimaldada paindlikke töötunde linnalähiringide puhul.
 - Vältimaks seda, et reisijad peavad puudutama uksele või -nuppe, peaks juht avama ukse igas peatuses kas automaatselt või kaugjuhtimise teel.
56. Euroopa Liidu Raudteeamet (ERA), kellel on asjaomased teadmised raudteetoimingutest ja ühistest ohutusmeetoditest ning ulatuslik teabevahetuskanalite võrgustik (ametiasutuste, ettevõtjate ja tootjatega), on valmis võtma juhtrolli parimate tavade jagamise tagamisel. Ühisettevõtte Shift2Rail uurib juba võimalusi, kuidas toetada anonüümsetel koondandmetel⁽¹⁸⁾ põhinevate rakenduste väljatöötamist, et mõista ülerahvastatuse tekkimist jaamades, mis võib olla kasulik ka ühistranspordi seisukohast.

e) Veetransport

57. Veeteedel toimuvat reisijatevedu on märkimisväärselt vähendatud. On vaja meetmeid rahvatervise kaitse tagamiseks, et taastada nii reisijate kui ka meeskondade usaldus ja kindlustunne. Meetmeid tuleks kohandada vastavalt laeva tüübile ning võttes arvesse reisi iseloomu ja pikkust, mis võivad veetranspordisektoris märkimisväärselt erineda. Võib olla vaja suurendada laevade ja reiside arvu, eriti seal, kus parvlaevatransport on oluline ühenduse tagamiseks äärealade ja saartega.

⁽¹⁸⁾ Komisjoni 8. aprilli 2020. aasta soovitus (EL) 2020/518 liidu ühise meetmekogumi kohta, mis võimaldab kasutada tehnoloogiat ja andmeid COVID-19 kriisi vastu võitlemiseks ja kriisist väljumiseks, eelkõige seoses mobiilirakendustega ja anonüümsete liikuvusandmete kasutamisega (ELT L 114, 14.4.2020, lk 7).

58. Meretransporditöötajatele suunatud meetmeid on üksikasjalikult kirjeldatud dokumendis „Suunised laevadel viibivate isikute tervise kaitse kohta“⁽¹⁹⁾. Töötajatel, sealhulgas laevadel ja sadamates töötavatel isikutel peaks töötamise ajal olema kogu aeg juurdepääs isikukaitsevahenditele⁽²⁰⁾ ja piisavale arstiabile. Võimalikult suures ulatuses tuleks vähendada otsest suhtlemist pardal viibivate isikute vahel, et vältida nakkuse edasikandumise ohtu.
59. Euroopa Meresõiduohutuse Amet (EMSA) on valmis hõlbustama parimate tavade ja teabe jagamist, mis võib olla kasulik pädevatele asutustele ja sidusrühmadele (nt laevade liikumistee kindlakstegemine, tervishoiualane aruandlus jne). Võttes arvesse laevanduse rahvusvahelist iseloomu, on oluline ka koostöö ELi-väliste riikide ja rahvusvaheliste organisatsioonidega, sealhulgas Rahvusvahelise Mereorganisatsiooniga (IMO), et hõlbustada üleilmset koostööd ning COVID-19ga seotud meetmete ja tavade samaväärsust ja vastastikkust.
60. Tuginedes olemasolevatele kogemustele ja liikmesriikide kohaldatud meetmetele peaksid ettevõtjad ja kõik muud veetranspordiga tegelevad üksused (sadamad, parvlaevade terminalid, asjaomased riiklikud asutused) kohaldama järgmisi meetmeid.
- Tagama, et reisijatel oleks laevadel võimalik järgida distantsi hoidmise nõudeid, sealhulgas vähendades lubatud reisijate arvu.
 - Piirama piletit omavate reisijate juurdepääsu kaile pardalemineku ja pardalt lahkumise puhul; määrama reisijatele istekohad.
 - Sadamad peaksid määrama spetsiaalsed rajad reisijate sisenemiseks ja väljumiseks.
 - Kui tingimused seda võimaldavad, suunama võimalikult palju reisijaid laeva avatud aladele.
 - Kui reisijatel soovitatakse või palutakse jääda lühireisil (nt vähem kui üks tund) parvlaeval oma sõidukisse, tuleks sellist meedet kohaldada ainult avatud tekkidel, välja arvatud juhul, kui kooskõlas kohaldatavate ELi eeskirjadega võetakse täiendavaid ohutusabinõusid. Vajaduse korral tuleks kohandada tekkide mahutavust, et tagada ohutus ja tulekustutuse väljaõppe saanud personali kohalolu.
 - Laevade ja maismaaraajatiste puhastamisel ja desinfitseerimisel tuleks järgida ühismeetmes „EU Healthy Gateways“ esitatud „Soovitatud menetlusi“⁽²¹⁾.
 - Kruusiilaevad ja vajaduse korral parvlaevad peaksid välja töötama spetsiaalsed puhastamis- ja hügieeniprotokollid, et minimeerida reisijate kajutite vahelise ristnakatumise ohtu.
 - Tuleks välja töötada protokollid laevade käitajate ja maismaaraajatiste vahel COVID-19 nakkuse kahtluse või kinnitatud diagnoosiga isikute puhul, sealhulgas meetmed enne reisi, reisi ajal ja pärast reisi. Selleks peaksid olema kättesaadavad tervisekontrollid, karantiiniruumid ja korraldatud piisav suhtlus karantiinis viibiva isikuga.
 - Kruusiilaevadel peaks olema pardal piisav COVID-19 testimissuutlikkus, mida kasutatakse juhul, kui reisijal või meeskonnaliikmel kahtlustatakse nakatumist.
61. Varasemad COVID-19 puhangud kruusiilaevadel on näidanud, et pikkade reiside ajal on suletud keskkond eriti haavatav. Enne kruusiilaevade tegevuse jätkamist peaksid laevade käitajad kehtestama range korra, et vähendada nakkuse edasikandumise ohtu pardal ja tagada nakkuste korral piisav arstiabi. Ristlusteenuste järkjärgulist taastamist tuleks koordineerida ELi ja rahvusvahelisel tasandil, võttes arvesse rahvatervise olukorda asjaomastes riikides. Enne reisi alustamist peaksid kruusiilaevade käitajad kooskõlastama marsruudil asuvate sadamatega selle,

⁽¹⁹⁾ Komisjoni teatis „Suunised laevadel viibivate meremeeste, reisijate ja muude isikute tervise kaitse, repatrieerimise ja reisikorralduste kohta“ (ELT C 119, 14.4.2020, lk 1).

⁽²⁰⁾ Ühismeede „EU Healthy Gateways“, ülevaade isikukaitsevahenditest, mida on seoses COVID-19ga piiriületuspunktide töötajatele ja laevaperele soovitatud.

⁽²¹⁾ Soovitatud menetlused laevade puhastamiseks ja desinfitseerimiseks pandeemia ajal või kui pardal on tuvastatud COVID-19 juhtum; https://www.healthgateways.eu/Portals/0/plcdocs/EU_HEALTHY_GATEWAYS_COVID-19_Cleaning_Disinfection_ships_09_4_2020_F.pdf?ver=2020-04-09-124859-237

kuidas anda vajaduse korral reisijatele ja meeskonnaliikmetele arstiabi ning kuidas korraldada repatrieerimist ja meeskonnavahetust. Meretranspordi järjepidevuse ja ohutuse tagamiseks astub komisjon jätkuvalt samme liikmesriikide jõupingutuste hõlbustamiseks ja koordineerimiseks, et võimaldada meeskonnavahetust nende sadamates.

f) *Linnaliikuvus*

62. Paljudes linnades ja piirkondades on ühistransport (bussid, metrood, trammid, linna- ja linnalähi rongid jne) COVID-19 puhangu ajal jätkuvalt toiminud. Reisijate arvu suurenemist silmas pidades tuleks vajaduse korral kehtestada meetmed, et tagada reisijate ohutus kõige kõrgemal tasemel, näiteks järgmised.
 - a. Nõuda ohutu miinimumkauguse hoidmist, kasutades näiteks kleebiseid või põrandamärgistusi, et reisijad saaksid ühissõidukites ohutut vahemaad hoida.
 - b. Minimeerida juhtide ja reisijate vahelisi kontakte (nt kasutada tõkkeid, sulgeda eesüksed, eelistada elektroonilisi pileteid ja makseviise).
 - c. Suurendada liikumissagedust ja kohandada liine, et reisijate arvu suurenedes oleks võimalik hoida ohutut miinimumkaugust ning et teatavaid sihtkohti (nt seal, kus nõudlus on eriti suur) paremini teenindada.
 - d. Vältimaks seda, et reisijad peavad puudutama ukselinke või -nuppe, peaks juht avama ukсед igas peatuses kas automaatselt või kaugjuhtimise teel.
 - e. Optimeerida reisijatevooge jaamades ja transpordisõlmedes, et vältida liigset rahvahulka ja tippunde ning minimeerida kontakte uuenduslike tehnoloogiate ja mobiilirakenduste abil (nt reisijate arvu ja rahvahulkade prognoosimine, loendurid ustel reisijate lubatud arvu kindlaks määramiseks, reisiaegade reserveerimine jm) ning võimaldada tööaja paindlikkust.
63. Oluline on teavitada selgelt kõigist võetud meetmetest, et hõlbustada nende sujuvat rakendamist, anda kodanikele kindlustunne ja säilitada nende usaldus ühistranspordi vastu. Teavituskampaaniad (nt põrandakleebised) on samuti osutunud tõhusaks. Paljude vajalikuks peetavate meetmete (nt rahvahulga juhtimine, juurdepääs transpordisõlmedele ja sõidukitele, füüsilise distantsi hoidmine jne) mõju ei piirdu vaid ühistranspordiga ning need tuleks välja töötada koostöös tervishoiuasutuste ja muude sidusrühmadega, määratledes selgelt iga osaleja õigused ja kohustused. Sellest tulenevad lisakulud võib lisada avaliku teenindamise lepingutesse.
64. Jagatud liikuvuse lahendused: jagatud liikuvusega tegelevad ettevõtjad peaksid võtma mitmesuguseid meetmeid, et kaitsta juhte ja reisijaid nakkuse eest. Rendisõidukeid tuleks pärast iga kasutust põhjalikult desinfitseerida ning ühisauto kasutamise korral tuleks sõidukeid desinfitseerida vähemalt üks kord iga kasutuspäeva jooksul. Sõidujagamise teenuste (nt rattaringluse rattad) korral tuleks tihedamini desinfitseerida. Elektriõukerataid ja -jalgrataid rentivad ettevõtted peaksid desinfitseerima tõuke- ja jalgrataid vähemalt igal akuvahetusel.
65. Aktiivne liikuvus: paljud Euroopa linnad astuvad samme, et muuta aktiivne liikuvus (nt kõndimine ja jalgrattasõit) COVID-19 puhangu ajal ohutuks ja atraktiivsemaks liikumisvõimaluseks. Linnapiirkonnad võiksid kaaluda kõnniteede ajutist laiendamist ja näha teedel ette suurem ala aktiivse liikuvuse võimaluste, et hõlbustada inimeste ohutut ja tõhusat liikumist, vähendades samas sõidukite kiiruspiiranguid suurema aktiivse liikuvusega piirkondades.
66. Parimate tavade, ideede ja uuenduste jagamist ohutu liikuvuse kohta linnades ja linnade lähikümbruses COVID-19 puhangu ajal on alustatud spetsiaalsete platvormide ja võrgustike kaudu ning see on väga oluline sellise koostöö ja teadmiste jagamise edasiarendamiseks. Komisjon kogub teavet liikmesriikidelt, kohalikest omavalitsustelt ja linnalise liikumiskeskonna valdkonnas tegutsevatelt sidusrühmadelt, et analüüsida selle puhangu mõju, teha järeldusi ja koguda seni saadud kogemusi ning teha kooskõlas Euroopa rohelise kokkuleppega kindlaks säästvama liikuvuse võimalused ELis tulevikus.

IV. Kokkuvõte

67. Komisjon jätkab koostööd teiste ELi institutsioonide, asutuste ja organite, liikmesriikide, transpordi sidusrühmade ja rahvusvaheliste partneritega, et koordineerida meetmeid ja hõlbustada käesolevate suuniste rakendamist läbipaistval ja objektiivsel viisil. Komisjon jälgib eelkõige, et piiramismetmed ja nende järkjärguline kaotamine ei kahjustaks ühtset turgu ega avaldaks ELi transpordiettevõtjatele ja teenuseosutajatele diskrimineerivat mõju, mis on vastuolus aluslepingutega, ning et need ei diskrimineeriks ELi kodanikke ega töötajaid kodakondsuse alusel.
68. Olukord on jätkuvalt dünaamiline ning komisjon jätkab koostööd pädevate asutuste, sidusrühmade organisatsioonide, transpordiettevõtjate ja teenuseosutajatega, et kohandada ja ajakohastada meie lähenemisviise ja meetmeid, võttes arvesse viimatist epidemioloogilise olukorra arengut, tagasisidet olemasolevate meetmete tõhususe kohta ning ELi kodanike ja meie majanduse vajadusi. Seni kuni COVID-19 puhang jätkub, peavad riigiasutused, sidusrühmad ja kodanikud olema valvsad, et olla jätkuvalt valmis nakkuste võimalikuks suurenemiseks. Sellega seoses jälgib komisjon pidevalt käesolevate suuniste kohaldamist ja ajakohastab neid vajaduse korral, et tagada nende tõhusus muutuvaid olusid arvestades.
69. Keskendudes transporditeenuste ja -ühenduse taastamisele, peab ELi transpordisektori taastumine olema jätkusuutlik ja arukas, et see saaks taas saavutada oma kriisieelse tugevuse, jääks ülemaailmselt konkurentsivõimeliseks ja oleks jätkuvalt väga olulisel kohal ELi majanduses ja kodanike elus. COVID-19 kriisist saadud kogemusi kajastatakse peatselt valmivas säästva ja aruka liikuvuse strateegias 2020. aastal.
-

KOMISJONI TEATIS**Etapiivisiline ja kooskõlastatud tegevus liikumisvabaduse taastamiseks ja sisepiiridel tehtava kontrolli kaotamiseks – COVID-19**

(2020/C 169/03)

I. SISSEJUHATUS

COVID-19 pandeemia on tekitanud kõikides Euroopa riikides tervisealase hädaolukorra. Tõhusa ravi või vaktsiini puudumine koos nakkuste eksponentsiaalse kasvuga Euroopas alates veebruarist 2020 on sundinud paljusid ELi liikmesriike ja Schengeni lepinguga ühinenud riike⁽¹⁾ (edaspidi „liikmesriigid“) rakendama oma kogukondade kaitseks kaugeleulatavaid meetmeid, sealhulgas liikumispiiranguid ja suhtlemisdistantsi hoidmise nõuet. Peaaegu kõik liikmesriigid on ühe sellise meetmena kehtestanud rahvatervise kaitseks vaba liikumise piirangud, sealhulgas ajutise kontrolli sisepiiridel⁽²⁾. Lisaks on alates komisjoni 16. märtsi,⁽³⁾ 8. aprilli⁽⁴⁾ ja 8. mai⁽⁵⁾ soovitude ning 30. märtsi suuniste⁽⁶⁾ vastuvõtmisest kohaldatud liidu välispiiridel mittehädavajaliku reisimise ajutisi piiranguid.

Möödunud nädalatel on komisjon ja liikmesriigid süvendanud kooskõlastamist, ühismeetmeid ja teabevahetust. See on aidanud leevendada piirangute mõju, võimaldanud teatavates aspektides taastada ühtse turu toimimise, sealhulgas oluliste kaupade ja teenuste tarned kogu Euroopas, ning andnud vaba liikumise võimaluse hädavajalike piiriüleste reise tegemiseks. Nende esimeste meetmetega on püütud saavutada tasakaalu ühelt poolt epideemia leviku aeglustamise ja tervishoiusüsteemidele ülemäärase surve tekkimise ohu vähendamise ning teiselt poolt isikute, kaupade ja teenuste vabale liikumisele avalduva negatiivse mõju piiramise vahel.

Terviseolukord hakkab tasapisi paranema ja seetõttu peaks see tasakaal nüüd muutuma: tuleks pöörduda tagasi isikute piiranguteta liikumisvabaduse juurde ja taastada Schengeni ala kui ühe Euroopa integratsiooni peamise saavutuse terviklikkuse. Piirangute kaotamine on majanduse taastumise jaoks ülimalt oluline. Liikumisevabaduse piiramine ja sisepiirikontrolli taaskehtestamine kahjustab ühtset turgu ega lase tarneahelatel sujuvalt toimida. Veelgi enam – need häirivad meie euroopalikku eluviisi liidus, kus kodanikud võivad vabalt üle piiride liikuda, ükskõik kas nad on töötajad, õppurid, pereliikmed või turistid. Selle Euroopa integratsiooni peamise saavutuse taastamiseks tuleb nüüd vaeva näha.

Käesoleva teatise eesmärk on kutsuda liikmesriike taastama ühiselt vaba piiriülene liikumine liidu sees. Isikute liikumisvabaduse taastamine ja sisepiirikontrolli kaotamine peab toimuma järk-järgult ning seejuures tuleb eriti suurt tähelepanu pöörata kodanike elule ja tervisele. Seetõttu oleneb reisivõimaluste taastamine esmajoones epidemioloogilisest olukorrast ning terviseohu leevendamiseks tuleb rakendada täiendavaid meetmeid, näiteks kehtestada terviseohutuse nõuded eri transpordiliikide jaoks. Piiriülese liikumise taaskäivitamine on üks turismi- ja transpordisektori elavdamise eeltingimus.

Koos käesoleva teatisega esitab komisjon ka meetmepaketi, mille abil on kavas aidata turismi ökosüsteemile uuesti elu sisse puhuda, pidades silmas, et see sektor on üks peamisi Euroopa majandus-, ühiskondliku ja kultuurielu edasivijaid. Teatises käsitletakse seda, kuidas peaks siseriiklike ja piiriüleste piirangute järkjärguline kaotamine kooskõlas mittediskrimineerimise põhimõttega käima käsikäes eurooplaste liikumisvabaduse järkjärgulise taastamise ja sisepiirikontrolli kaotamisega.

⁽¹⁾ Schengeni lepinguga ühinenud riigid on Island, Liechtenstein, Norra ja Šveits.

⁽²⁾ Komisjoni 16. märtsi 2020. aasta suuniste C(2020) 1753 punktis 18 on märgitud, et liikmesriigid võivad kehtestada sisepiiridel uuesti ajutise piirikontrolli, kui see on avaliku korra või sisejulgeoleku huvides. Kui olukord on äärmiselt kriitiline, võib liikmesriik kindlaks määrata vajaduse kehtestada uuesti piirikontroll, et reageerida nakkushaigusest tulenevale ohule. Liikmesriigid peavad teatama piirikontrolli taaskehtestamisest kooskõlas Schengeni piirieskirjadega.

⁽³⁾ COM(2020) 115 final.

⁽⁴⁾ COM(2020) 148 final.

⁽⁵⁾ COM(2020) 222.

⁽⁶⁾ Juhised ELi suunatud mittehädavajalike reiseid ajutise piirangu rakendamise, ELi kodanike repatrieerimise puhul transiidikorra hõlbustamise ja viisapoliitikale avalduva mõju kohta (C(2020) 2050, 30. märts 2020).

II. ÜHTNE EUROOPA TEGEVUSKAVA

15. aprillil 2020 esitasid Euroopa Komisjoni president ja Euroopa Ülemkogu eesistuja ühtse Euroopa tegevuskava COVID-19 leviku tõkestamiseks võetud meetmete lõpetamise suunas (edaspidi „ühtne tegevuskava“). Selles on antud liikmesriikidele soovitusel kohaldatavate meetmete järkjärguliseks lõpetamiseks ning kutsutud neid vähehaaval taastama piiranguteta liikumisvabaduse ja kaotama ajutise sisepiirikontrolli, mida enamik liikmesriike praegu rakendab. Samuti on selles teise etapina ette nähtud lõpetada üle välispiiri toimuva ELI-suunalise mittehädavajaliku reisimise piiramine, mille vajalikkust komisjon pidevalt kontrollib.

Ühtses tegevuskavas on kutsutud komisjoni 1) hindama olukorra arenedes liikmesriikides COVID-19 pandeemia tõttu võetud **meetmete proportsionaalsust** ja 2) taotlema ebaproportsionaalseks peetavate meetmete tühistamist, eelkõige juhul, kui need mõjutavad ühtset turgu. Samuti on tegevuskavas rõhutatud, et Euroopa ühistes huvides on leevendada COVID-19 puhangu tõttu kehtestatud meetmeid **kooskõlastatult**. Pakilise vajaduse kõrval võidelda COVID-19 pandeemia ja selle vahetute tagajärgedega peavad Euroopa riikide ühiskonnad ja majandused naasma tavapärase toimimise juurde. reisipiirangute ja sisepiirikontrolli kaotamise võimaluste kaalumisel tuleks arvesse võtta piirangute kaotamist liikmesriikide territooriumil. Kõiki neid samme tehes tuleb täielikult arvesse võtta, et need võivad vallandada teise ulatusliku viiruselaine, mis võib sundida võtma selle leviku tõkestamiseks taas rangemaid meetmeid. Ühtses tegevuskavas on märgitud, et tähelepanu tuleb pöörata ka olukorrale ELi naabruses asuvates riikides. Komisjon on kooskõlas oma teatisega „Lääne-Balkani riikide toetamine COVID-19 puhanguga võitlemisel ja pandeemiajärgsel taastumisel“⁽⁷⁾ valmis kaasama selle piirkonna tihedalt oma ühtse tegevuskava rakendamisse.

Ühtses tegevuskavas on nimetatud kolme liiki kriteeriume, mida tuleks arvesse võtta reisipiirangute ja sisepiirikontrolli järkjärguliseks kaotamiseks sobiva aja kindlaks määramisel: 1) epidemioloogilised kriteeriumid, 2) tervishoiusüsteemi suutlikkus ja 3) piisav järelevalvesuutlikkus. Sellest lähtuvalt tuleks praegu kohaldatav sisepiirikontroll ja sellega kaasnevad reisipiirangud kaotada siis, kui epidemioloogiline olukord on piisavalt ühtlustunud ning suhtlemisdistantsi hoidmise eeskirju kohaldatakse laialdaselt ja vastutustundlikult⁽⁸⁾. Tegevuskavas on rõhutatud, et vaba liikumise piirangute järkjärguliseks kaotamiseks ja piiride taasavamiseks tuleks eelistada piiriüleseid ja hooajatöötajaid ning vältida liikuvate ELi töötajate diskrimineerimist⁽⁹⁾.

III. COVID-19 LEVIKU TÕKESTAMISEKS VÕETUD MEETMETE LÕPETAMINE SISEPIIRIDEL: KRITERIUMID JA ETAPID

Reisipiirangute ja sisepiirikontrolli lõpetamise protsess nõuab eri kriteeriumide kaalumist ja tasakaalustamist ning iga liikmesriigi konkreetse epidemioloogilise olukorra arvestamist. Viimane võib piirkonniti erineda. See objektiivne alus on väga oluline tagamaks, et piirangute kaotamisel kedagi ei diskrimineerita. Käesolevas teatises ette pandud etappe tuleks rakendada kooskõlastatult. Protess peaks olema paindlik ja võimaldama mõned meetmed uuesti kasutusele võtta, kui epidemioloogiline olukord seda nõuab, või meetmed koguni kiiremini lõpetada, kui olukord seda lubab. Kogu protsessi ajastust mõjutab ka see, kui hästi suudavad kodanikud järgida suhtlemisdistantsi hoidmise nõuet. Kõik etapid peaksid põhinema pidevalt muutuva olukorra hindamisel ja kriteeriumide pideval jälgimisel. Sellega seoses on väga oluline IV jaos sätestatud kooskõlastamise kord, mis aitab tagada nii vastastikuse usalduse kui ka järjepideva tegevuse.

III.1. Kriteeriumid

Reisipiirangute ja sisepiirikontrolli kaotamine peab põhinema nii kogu Euroopa kui ka üksikute liikmesriikide epidemioloogilise olukorra hoolikal jälgimisel. Reisipiirangute järkjärguliseks kaotamiseks liikmesriikides tuleks võtta arvesse a) hinnangut liikmesriikides valitseva epidemioloogilise olukorra ühtlustumisele, b) vajadust kohaldada haiguse leviku tõkestamise meetmeid, sealhulgas suhtlemisdistantsi hoidmise nõuet, suurendades samal ajal ühiskonnas usaldust ja

⁽⁷⁾ COM(2020) 315 final.

⁽⁸⁾ Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskus (ECDC) koostab koostöös liikmesriikidega kaardi, mida ajakohastatakse korrapäraselt uusimate piirkondliku tasandi epidemioloogiliste andmetega.

⁽⁹⁾ Töötajate vaba liikumise õiguse kasutamist käsitlevad suunised, mille komisjon võttis vastu 30. märtsil 2020: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:52020XC0330\(03\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:52020XC0330(03)).

püüdes seda säilitada, ning c) proportsionaalsust, mis tähendab, et kõikehõlmavate piirangute säilitamise eeliseid võrreldakse majanduslike ja sotsiaalsete kaalutlustega, sealhulgas mõjuga ELi piiriülesele tööjõu liikuvusele⁽¹⁰⁾ ja kaubandusele. Need kriteeriumid võimaldavad kaotada kontrollid ja reisipiirangud etappide kaupa, paindlikult ja kooskõlastatult.

COVID-19 siseküsimuste teaberühma konsultatsioonide alusel ja võttes arvesse Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskuselt saadud teaduslikke nõuandeid, soovib komisjon liikmesriikidel pidada vaba liikumise piirangute ja sisepiiri-kontrolli kaotamisel silmas allpool esitatud elemente ja poliitilisi kaalutlusi.

a) *Epidemioloogiline olukord*

ELis tuleks Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskuse juhiste tuginedes reisipiirangud kõigepealt kaotada võrreldava epidemioloogilise olukorraga aladel ja siis, kui on olemas piisav suutlikkus, st haiglad, testimisvahendid, järelevalve ja kontaktide jälgimise võimalused. See on vajalik diskrimineerivate meetmete vältimiseks ja kooskõlastatud tegevuse tagamiseks kogu ELis. Lisaks töötab Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskus koostöös liikmesriikidega välja kaardi⁽¹¹⁾ COVID-19 leviku ulatuse kohta, sealhulgas riigi tasandist madalamal tasandil (NUTS 3 tasandi piirkonnad), ning ajakohastab seda korrapäraselt. Kaardi abil saavad ametiasutused, transpordiettevõtjad ja teenuseosutajad ELi tasandil teavet. On väga oluline, et liikmesriigid annaksid Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskusele vajalikku seireteavet, mis võimaldaks kaarti pidevalt ajakohastada, et seda saaksid usaldusväärse allikana kasutada ka kodanikud. Liikmesriigid peaksid saatma vajalikud andmed Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskusele või edastama need terviseohutuse komitee kaudu. Sellega aitavad nad tagada haiguse leviku, sealhulgas edasikandumise taseme ja nakkuse määra, intensiivravi vajavate haigete arvu ja testimise taseme võimalikult täpse, võrreldava ja tulemusliku piirkondliku seire.

Iga liikmesriigi või selle osa või piirkonna olukord igal ajahetkel peab kajastuma ulatuslikus ja pidevalt ajakohastatavas teavituskampaanias. Seda on vaja, et piiri ületavad inimesed saaksid teha plaane ja tegutseda läbipaistva teabe alusel ja olla olukorraga täielikult kursis. Nii saavad nad reisides võtta isikliku vastutuse tervisealaste soovitude järgimise eest. Komisjon toetab seda teavitustööd ning avaldab oma veebisaidil pidevalt uut teavet, muu hulgas konkreetsel ajahetkel kohaldatavate sisepiirikontrollide loetelu⁽¹²⁾.

b) *Haiguse leviku tõkestamise meetmed, sealhulgas suhtlemisdistsantsi hoidmine*

Reisimise, ka piiriülese reisimise piirangute kaotamise eeltingimus on suutlikkus tagada, et haiguse leviku tõkestamise meetmeid, näiteks suhtlemisdistsantsi hoidmise nõuet on võimalik järgida kogu reisi kestel selle lähtekohast sihtkohani ja piiri ületades. Kui suhtlemisdistsantsi hoidmine on raskendatud, tuleks vastavalt transpordi- ja majutussektori jaoks antud soovitudele⁽¹³⁾ võtta lisameetmeid, mis tagavad samaväärse kaitse. Siin on abiks kontaktide jälgimise rakendused. Komisjon ja liikmesriigid on kooskõlas Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskuse hiljuti välja antud juhiste⁽¹⁴⁾ ja COVID-19 pandeemia vastast võitlust toetavaid mobiilirakendusi käsitlevate andmekaitsega seotud suunistega⁽¹⁵⁾ avaldanud protokoll koostalitlusvõime põhimõtete kohta, tagamaks, et heaks kiidetud vabatahtlikud kontaktide jälgimise rakendused toimivad piiriülesele ja on usaldusväärsed sõltumatult sellest, kus nende kasutaja Euroopas asub⁽¹⁶⁾.

Ehkki üldise väljumisstrateegia raames hakatakse haiguse leviku tõkestamise meetmeid eeldatavasti lõdvendama, on endiselt vaja kohaldada muu hulgas suhtlemisdistsantsi hoidmise meetmeid üksikisikute vahel ja organisatsioonides.

Kõik liikmesriigid peaksid säilitama sihipärased meetmed, mis aitavad vähendada viiruse edasikandumise ohtu⁽¹⁷⁾. Äärmiselt oluline on tegeleda testimise, testimissuutlikkuse suurendamise ja kontaktide jälgimisega ning COVID-19 kahtluse korral tuleb vastavad isikud isoleerida ja karantiini panna. Viiruse leviku taaspuhkemise ohu jälgimise ühe vahendina võivad liikmesriigid kaaluda ka reisijate süstemaatilist, pistelist või riskipõhist testimist nende tagasipöördumisel oma koduriiki.

⁽¹⁰⁾ Näiteks piiriala- ja hooajatöötajad.

⁽¹¹⁾ <https://qap.ecdc.europa.eu/public/extensions/COVID-19/COVID-19.html>.

⁽¹²⁾ Vt https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/borders-and-visas/schengen/reintroduction-border-control_en.

⁽¹³⁾ C(2020) 3139 ja C(2020) 3251.

⁽¹⁴⁾ <https://www.ecdc.europa.eu/en/covid-19-contact-tracing-public-health-management>.

⁽¹⁵⁾ C(2020) 2523 final, 16.4.2020.

⁽¹⁶⁾ Protokoll vabatahtlike kontaktide jälgimise rakenduste koostalitlusvõime põhimõtete kohta, 13. mai 2020.

⁽¹⁷⁾ Nende hulka peaks kuuluma üldsuse pidev ja korduv teavitamine, sümptomitega inimeste nõustamine isolatsiooni ja tervishoiuteenistusega suhtlemise asjus, käte hügieen, hingamisega seotud reeglid, suhtlemisdistsantsi hoidmine ning maskide kandmine (seda võib käsitada allikakontrollina, sest see aitab vältida sümptomitega või sümptomiteta nakatunud inimestelt pärit piiskade levimist).

Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskus jätkab komisjoni ja liikmesriikide toetusel teabe kogumist, et saada ülevaade liikmesriikides kohaldatavatest haiguse leviku tõkestamise meetmetest, mille hulka kuuluvad ka suhtlemisdistantsi hoidmise meetmed.

Kodanikel peab olema võimalus ennast ja teisi vastutustundliku käitumisega kaitsta. See eeldab, et liikmesriigid, kes on hakanud reisipiiranguid kaotama, kooskõlastavad omavahel suhtlemisdistantsi hoidmise meetmed. Igal juhul tuleks püüda vältida olukorda, kus vastuoluline teave tekitab segadust või viib selleni, et suhtlemisdistantsi hoidmisest loobutakse. Selleks võiksid liikmesriigid näiteks sisse seada reisijatele konsulteerimiseks mõeldud ühtse avalikkusele juurdepääsetava veebisaidi ja tagada, et nende territooriumile sisenedes saavad kodanikud automaatse SMSi, mis sisaldab teavet riikliku või piirkondliku teabepunkti kohta seoses COVID-19 pandeemia ajal kohaldatavate erimeetmete ja piirangutega, ning selle kohta, kellega võtta ühendust COVID-19 sümptomite ilmnemise korral.

c) *Majanduslikud ja sotsiaalsed kaalutlused*

Ühtne turg on ühine majandusruum. Tarneahelad ja teenuseosutajad ei saa toimida, kui neid takistavad nähtamatud tõkked, iseäranis piirialadel. Rahvatervise kaitsmise meetmed on ilmselgelt vajalikud, aga nende majanduslik ja sotsiaalne hind on väga kõrge, mistõttu tuleks nende kohaldamisel teravalt luubi alla võtta mõju, mida need ühtsele turule avaldavad. Pidades silmas Euroopa enneolematuid ühiseid jõupingutusi oma majanduse elavdamiseks, peavad piirangud olema mõjusad ja proportsionaalsed ning ei tohiks minna kaugemale sellest, mis on vajalik pandeemia ohjamiseks ja rahvatervise kaitsmiseks.

Üldiselt on COVID-19 kriisigavõitlemisel rahvatervise kaitseks kehtestatud piirangud avaldanud tugevat mõju majandusele ja sotsiaalvaldkonnale. Muu hulgas on märkimisväärselt vähenenud nõudlus toodete ja teenuste järele ning see on viinud seisakuni teatavates sektorites, näiteks turismi ökosüsteemis laiemalt, ning mitmesuguste probleemideni tarneahelates ja häireteni töötajate ja teenuste vabas piiriüleises liikumises.

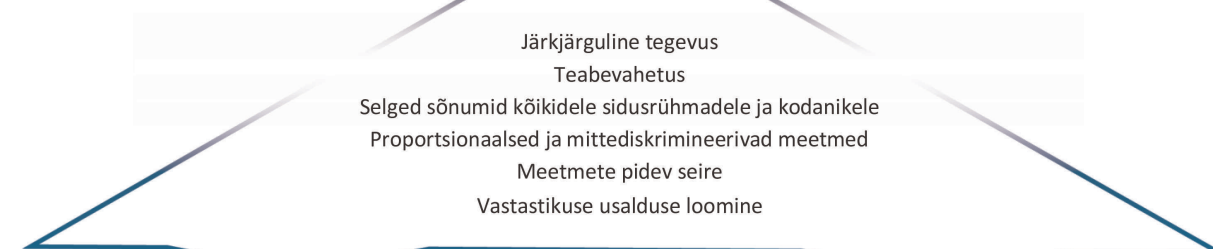
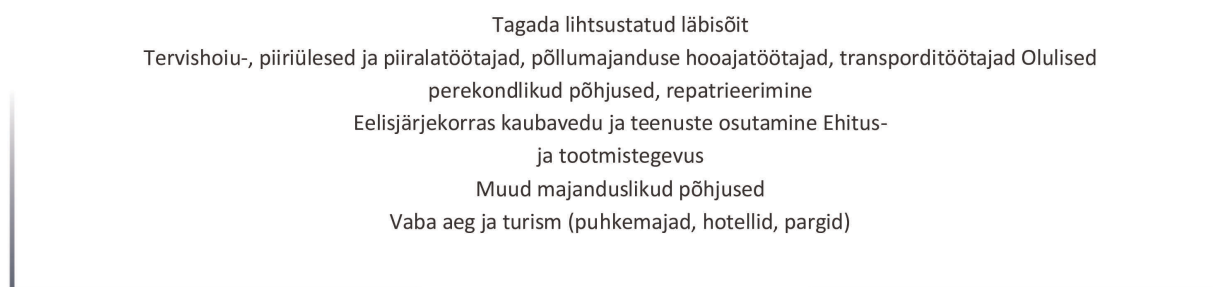
Kui liikmesriikidel õnnestub viiruse levikut vähendada, tuleks üldised piirangud vabale liikumisele liikmesriikide sarnase riskiprofiiliga piirkondadesse või aladele või sealt välja asendada sihipärasemate meetmetega, mis täiendaksid suhtlemisdistantsi hoidmise nõuet ning võimalike nakkusjuhtude tõhusat jälgimist ja testimist. Kuni liikumisvabaduse täieliku taastamiseni tuleks endiselt esmajärjekorras vähendada piiriülese liikumise piiranguid sellistes põhivaldkondades nagu tervishoid ning sotsiaal- ja majandustegevus.

See ei ole oluline mitte ainult majandustegevuse täielikuks taastamiseks, vaid ka sotsiaalsetel ja perekondlikel põhjustel. Paljud perekonnad on viiruse leviku mahasurumise huvides talunud pikka lahusolekut. Kodanikud on sageli hoidunud oma perekonna juurde naasmast, et anda oma panus kriisiga toimetulemisel, olgu siis haiglates, hooldekodudes, põllumajandus- või teenindussektoris. Niipea kui epidemioloogiline olukord seda võimaldab, peavad inimesed saama ohutult reisida ja oma perekonnaga ühineda.

Neid küsimusi on arutatud liikmesriikide esindajatega ja järgmises graafikus on kokku võetud kriteeriumid ja põhimõtted, millest kooskõlastatud tegevuses lähtuda.

Kriteeriumid ja põhimõtted, millest lähtuda kooskõlastatud tegevuses liikumisvabaduse piirangute ja sisepiiridel tehtava kontrolli kaotamiseks

Majanduslikud ja sotsiaalsed kaalutlused

Epidemioloogiline olukord:

- ▶ Uute nakkuste/nakatamiskordaja ning haigla- või intensiivravi vajavate inimeste arvu pidev vähenemine
- ▶ Riiklike tervishoiusüsteemide suutlikkus ja valmisolek
- ▶ Testimine, kontaktide jälgimine, isoleerimine ja karantiin

Karantiin ja suhtlemisdistsantsi hoidmine:

- Vajaduspõhine tervisekontroll
- Isikukaitsevahendid
- Tehnoloogilised lahendused, nt koostalitlusvõimeliste vabatahtlike piiriüleste jälgimiskenduste (mobiiliäppide) kasutamine
- Reisijate eraldamine või muud täiendavad kaitse- või samaväärsed meetmed
- Lähte- ja sihtriigi vaheline lennu-, laeva- jm reiside kooskõlastamine
- Tugevdatud seire

III.2. Etapiviisiline tegevus

Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskus järeltab oma riskihinnangus, et meetmete liiga kiire või kooskõlastamata lõpetamine ilma järelevalve- ja tervishoiusüsteemi asjakohase suutlikkusega võib kogukondades põhjustada kestva leviku äkilist taaspuhkemist⁽¹⁸⁾. Seepärast tuleks sarnaselt siseriiklike piirangute järkjärgulisele leevendamisele kavandada etapiviisiline tegevus reisipiirangute ja piirikontrolli kaotamiseks. See võiks toimuda kolmes etapis, võttes arvesse III jao punktis 1 nimetatud kriteeriume. Alates 0-etapist, mis on hetkeolukord, tuleks järgmiste etappide juurde liikuda paindlikult, astudes vajaduse korral sammu tagasi, kui epidemioloogiline olukord halveneb. Sellega seoses tuleks kehtestada piisavad valmisolekukavad, mis võimaldaksid meetmed kiiresti taaskehtestada või tühistada oodatust varem, võttes arvesse muutuvat epidemioloogilist olukorda.

Reisipiirangute järkjärgulisel kaotamisel saab arvesse võtta praktilisi edusamme suhtlemisdistantsi hoidmisel või samaväärsete tõkestamismeetmete kohaldamisel reisimise seisukohast kõige asjakohasemates valdkondades, eelkõige eri transpordivahendite ja majutusvõimaluse kasutamisel. Transporditeenuste ja ühenduvuse järkjärgulise taastamise suunised ning majutuasutuste tervise-eeskirjade suunised, mille komisjon on vastu võtnud koos käesoleva teatisega,⁽¹⁹⁾ sisaldavad konkreetseid elemente, mis võimaldavad pädevatel asutustel või tööstusharude esindusorganitel täpsustada ja ettevõtjatel kehtestada meetmeid, mille abil tagada samaväärne kaitsetase eelkõige transpordi- ja turismisektoris. Reisipiirangute ja sisepiirikontrolli kaotamise üle otsustamisel tuleks arvesse võtta nende suuniste ja põhimõtete praktilist rakendamist.

Eriti **turismi ja transpordi** valdkonnas tuleks reisipiirangute ja kontrollide järkjärgulisel kaotamisel arvesse võtta ka pandeemia ja sellega seotud ennetusmeetmete majanduslikku ja sotsiaalset mõju. Uued COVID-19 suunised,⁽²⁰⁾ eeskirjad ja standardid aitavad tagada, et reisimisega seotud ohtude vähendamiseks on kehtestatud rakendatavad, taskukohased ja proportsionaalsed meetmed eri transpordiliikide reisijate, autorendi, lõbusõidulaevade, eri liiki majutuse, toitlustuse, vaatamisväärsuste, näituste jne jaoks. Kui kõnealuseid eeskirju tõhusalt kohaldatakse, võidakse nende transpordiliikide ja teatavat liiki turismitegevuse puhul puhkusereiside kavandamist silmas pidades reisipiirangud kaotada, nagu on märgitud ühtses tegevuskavas.

– 0-etapp: praegune olukord

COVID-19 pandeemia on sundinud paljusid liikmesriike rakendama oma kogukondades kaugeleulatuvaid meetmeid, sealhulgas karantiini ja suhtlemisdistantsi hoidmist, mis on rängalt kahjustanud liikumisvõimalusi nii riikide sees kui ka üle riigipiiride. Peaaegu kõik liikmesriigid on rahvatervise kaitseks kehtestanud ajutise piirikontrolli sisepiiridel. Peale selle on pärast komisjoni 30. märtsi suuniste vastuvõtmist kohaldatud mittehädavajaliku reisimise piiranguid liidu välispiiridel.

Et lahendada tõsiseid probleeme, mis tulenevad reisipiirangutest ja piirikontrolli taastamisest sisepiiridel, ning piirata nende kahjulikku mõju siseturu toimimisele, on komisjon koondanud kõik vajalikud vahendid ja kooskõlastanud tegevust ELi tasandil. Peale selle on komisjon esitanud praktilised suunised, et tagada elutähtsate kaupade sujuv liikumine ELis roheliste transpordikoridoride kaudu, hõlbustada kaubalende ja tagada töötajate vaba liikumine⁽²¹⁾.

Paljudes ELi piirkondades tegutsevad elutähtsate kutsealadel inimesed, kes elavad ühes liikmesriigis, kuid töötavad teises. Seetõttu põhjustavad liikmesriikide kehtestatud piiriületuspiirangud lisaraskusi ning võivad takistada võitlust COVID-19 kriisiga. Kuigi kohapealne olukord on pärast töötajate vaba liikumist käsitlevate suuniste vastuvõtmist paranenud, esineb mõne riigi sisepiiride ületamisel endiselt märkimisväärsed probleeme. Seepärast peaksid liikmesriigid võimaldama töötajatel, eelkõige transpordi-, piiriala-, lähetatud ja hooajatöötajatel ning teenuseosutajatel ületada piire ja pääseda takistusteta oma töökohta⁽²²⁾. See peaks kehtima ka juhul, kui sellised töötajad või teenuseosutajad peavad liikmesriigist ainult läbi sõitma. Samuti peaksid liikmesriigid teavitama tööandjaid vajadusest tagada piisav tervise ja ohutuse kaitse.

⁽¹⁸⁾ Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskuse riskihinnang.

⁽¹⁹⁾ C(2020) 3139 ja C(2020) 3251.

⁽²⁰⁾ C(2020) 3139.

⁽²¹⁾ Ülevaade kõikidest suunistest on esitatud veebilehel https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/health/coronavirus-response/travel-and-transportation-during-coronavirus-pandemic_et.

⁽²²⁾ Elutähtsate kutsealade mitteammendav loetelu on esitatud komisjoni 30. märtsil 2020 vastu võetud „Töötajate vaba liikumise õiguse kasutamist käsitlevate suuniste“ põhjenduses 2: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:52020XC0330\(03\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:52020XC0330(03)).

Komisjon teeb tihedat koostööd Euroopa Parlamendi ja nõukoguga, et liikuda võimalikult kiiresti edasi sotsiaalkindlustuse koordineerimise eeskirjade (määrused (EÜ) nr 883/2004 ja (EÜ) nr 987/2009) läbivaatamisega, mille kiire lõpuleviimine on oluline selleks, et liikuva töötajad, keda kriis ja eelkõige piiride sulgemine on enim mõjutanud, saaksid toetuda hästi toimivale sotsiaalkindlustuse koordineerimise süsteemile, mille ajakohastatud eeskirjad tagaksid nende õiguste parema kaitse.

Komisjoni eespool nimetatud suunised on oluliselt leevendanud piirangute mõju ühtsele turule ja vabale liikumisele ning neid tuleks kohaldada seni, kuni on kaotatud sisepiirikontroll ja üldisemad reisipiirangud.

– **1. etapp: liikumisvabaduse järkjärguline taastamine, kaotades osaliselt piirangud ja piirikontrolli sisepiiridel**

Reisipiirangud ja piirikontroll tuleks järkjärgult kaotada **kogu ELis**, kui üleeuroopaline epidemioloogiline olukord jätkab muutust paremuse poole, eriti kui saavutatakse piisavalt madal nakatumiskordaja. Kui see ei ole kohe võimalik, tuleks reisipiirangud ja piirikontroll kaotada paremuse poole liikuva ja piisavalt sarnase epidemioloogilise olukorraga **piirkondades, aladel ja liikmesriikides**. Kui epidemioloogiline olukord ei ole piisavalt sarnane, võib kohaldada täiendavaid kaitsemeetmeid ja seiret.

Esimeseks sammuks selles suunas on riigisisese epidemioloogilise olukorra muutumine selliseks, et see võimaldaks vaba liikumise piirangute leevendamist riigi sees. Piiriülese transpordi puhul peavad täidetud olema ka transporditeenuste ja ühenduvuse järkjärgulise taastamise suunistes eri transpordiliikide kohta sätestatud ohutusnõuded ning, kui epidemioloogiline olukord ei ole piisavalt sarnane, võib kohaldada ka seiret. Kui liikmesriik otsustab lubada reisimist oma territooriumile või oma territooriumil asuvasse konkreetsesse piirkondadesse ja aladele, peaks ta seda tegema mittediskrimineerival viisil, lubades sinna reisida kõikidest ELi piirkondadest või riikidest, kus epidemioloogiline olukord on sarnane.

Kui piirikontrolli täielikku kaotamist sisepiiridel ei ole veel otsustatud, on võimalik võtta meetmeid piirangute lõpetamise poole liikumiseks, näiteks asendades süstemaatilise piirikontrolli riskihindamisel põhineva kontrolli või kohalike politseimeetmetega.

Vaba liikumise ja piirikontrolli piirangute kaotamine nõuab muu hulgas tihedat kooskõlastamist liikmesriikide vahel. Kõiki liikmesriike tuleb enne mis tahes uue korra kehtestamist teavitada ning alati peab olema kindel, et mis tahes otsus piirata valikulisel reisimisel liikmesriigi konkreetsesse piirkondadesse või neist välja tehakse täiesti objektiivselt: kõik kavandatud edasised piirangud peaksid põhinema üksnes rahvatervise kaalutlustel ning olema proportsionaalsed ja mittediskrimineerivad. Eelkõige tähendab see, et kui liikmesriik otsustab tühistada piirangud liikumisele teise liikmesriiki või teisest liikmesriigist või kummagi sellise liikmesriigi piirkonda või alale või neist välja, tuleb seda kohaldada diskrimineerimata kõigi ELi kodanike ja kõigi selle liikmesriigi elanike suhtes, olenemata nende kodakondsusest, ning seda tuleks kohaldada liidu kõigi osade suhtes, mille epidemioloogiline olukord on sarnane. Kontrollide lõpetamine ei tohiks piirduda geograafiliselt lähedastiku asuvate naaberliikmesriikidega, vaid peaks põhinema võrreldaval epidemioloogilisel olukorral ja tervishoiualaste suuniste rakendamisel kõnealustes piirkondades, olenemata nende omavahelisest kaugusest. Hõlbustada tuleks sujuvat läbisõitu nii ametialastel kui ka isiklikel põhjustel.

Sujuv ja turvaline reisimine peaks olema võimalik ametialastel põhjustel, kuid see on oluline ka **isiklikel põhjustel, näiteks perekonna külastamiseks**. Kriis on sundinud eri liikmesriikidesse jäänud pereliikmeid pikalt lahus olema, kusjuures paljud neist on andnud olulise panuse viirusevastasesse võitlusse. Selle pingutuse vääriliseks tunnustamiseks on oluline võimaldada perekondade turvalist taasühendamist sarnase epidemioloogilise olukorraga liikmesriikides.

– **2. etapp: piirangute ja sisepiiridel tehtava kontrolli üldine kaotamine**

Viimases etapis, mis eeldab, et epidemioloogiline olukord kogu ELis on piisavalt hea ja ühtlane, kaotatakse kõik COVID-19ga seotud piirangud ja kontrollid sisepiiridel, säilitades samal ajal liikmesriikide territooriumidel (või nende osades) vajalikud tervishoiumeetmed (isiklik hügieen, suhtlemisdistantsi hoidmine jne) ja jätkates ulatuslikke teavituskampaaniaid. Isikute, kaupade ja teenuste vaba liikumise täielikuks taastamiseks tuleb endiselt järgida eri transpordi- ja majutusliikide ohutusnõudeid käsitlevaid suuniseid.

IV. KOOSKÖLASTAMISE KORD

Kuigi komisjonil on toetav ja kooskõlastav roll vaba liikumise piirangute ja sisepiiridel tehtava kontrolli kaotamise otsuste ettevalmistamisel, on liikmesriigid need, kes hindavad olukorda oma riigis eespool nimetatud kriteeriumide alusel ja võtavad vastu otsuse piirangute tühistamise kohta. Sarnaselt otsustega, mis käsitlevad piirikontrolli ajutist taastamist sisepiiridel, tuleks otsused kontrolli kaotamise kohta teha, konsulteerides teiste liikmesriikidega, eelkõige nendega, keda see otseselt mõjutab.

Alates puhangu algusest on komisjon ja liikmesriigid vahetanud korrapäraselt teavet ja häid tavasid mitmesugustel foorumitel, sealhulgas tehnilisel tasandil COVID-19 siseküsimuste teaberühmas ning poliitilisel tasandil komisjoni kokku kutsutud korrapärasel videokonverentsidel. Vastastikusel usaldusel ja ühistel eesmärkidel põhinev tihe kooskõlastamine liikmesriikide vahel on äärmiselt oluline ning peaks jätkuma piirangute järkjärgulisel leevendamisel. Seepärast jätkab komisjon võimaluste loomist selliseks teabevahetuseks, et hõlbustada ja ette valmistada otsuste tegemist vaba liikumise piirangute ja sisepiiridel tehtava kontrolli kooskõlastatud ja etapiviisilise kaotamise kohta.

Väljumisstrateegia, teabevahetuse ja COVID-19 teaberühma töö järelmeetmete raames tuleks tihendada kooskõlastamist, et tagada sihipärane ja järjepidev tegevus vaba liikumise piirangute ja sisepiiride kontrolli kaotamisel kooskõlas ELi eeskirjade ja põhimõtetega, tagades samal ajal vajaliku paindlikkuse asjaomastele riikidele.

Selleks et vältida uue kooskõlastuskorra või -platvormi loomist, soovib komisjon valmistada konkreetsed soovitused ette olemasolevates hästi toimivates raamistikutes. Selleks saab kasutada näiteks ELi integreeritud korda poliitiliseks reageerimiseks kriisidele (IPCR), mis on nüüd täies ulatuses kasutusvalmis. Nõukogu võiks tõhustada mitteametlikku kooskõlastamist liikmesriikide ja komisjoni vahel, sealhulgas sihipäraste soovituste ettevalmistamiseks. Komisjon täidab loomulikult edasi ka oma institutsioonilist rolli ning hõlbustab teabe ja parimate tavade vahetamist tehnilisel tasandil.

V. KOKKUVÕTE

Käesolevas teatises käsitletakse edasisi võimalusi toetada liikmesriike jõupingutustes, mida nad teevad vaba liikumise piirangute ja sisepiiridel toimuva piirikontrolli kaotamiseks. Arvestades COVID-19 pandeemia kriisi pidevalt muutuvat ja dünaamilist olukorda, jätkatakse teabevahetust komisjoni ja liikmesriikide vahel tehnilisel tasandil ning vajaduse korral võetakse järelmeetmeid ka poliitilisel tasandil. Nagu on rõhutatud ühises tegevuskavas, kaalutakse kõiki samme hoolikalt ning tegutsetakse kooskõlastatult ja etapiviisiliselt. Komisjon jätkab ka nende meetmete proportsionaalsuse analüüsi, mida liikmesriigid on võtnud COVID-19 pandeemiaga tegelemiseks seoses sise- ja välispiiride ning reisipiirangutega, ning sekkub, kui on alust nõuda ebaproportsionaalseks peetavate meetmete tühistamist.

Kuigi on selge, et otsus kaotada piirikontroll ja reisipiirangud ning taastada sellega liikumisvabadus sõltub väga paljudest asjaoludest, on see oluline osa praegu kodanike ja ettevõtjate suhtes kehtivate piirangute järkjärgulisest kaotamisest. Selle protsessiga viivitamine kauem, kui on vajalik rahvatervisega seotud põhjustel, häiriks tugevalt mitte ainult ühtse turu toimimist, vaid ka miljonite ELi kodanike elu, kellelt on ära võetud liikumisvabadusest tulenevad eelised, mis on Euroopa Liidu üks peamisi saavutusi. Ühtse turu sujuva toimimise taastamine on ELi majanduse ning eelkõige olulise turismi ökosüsteemi ja transpordi taastamise peamine eeldus.

Komisjon on valmis tegema liikmesriikidega koostööd COVID-19 siseküsimuste teaberühma raames ning kasutades ELi integreeritud korda poliitiliseks reageerimiseks kriisidele, et valmistada ette liikumist 1. ja 2. etappi niipea, kui tingimused seda võimaldavad, üldeesmärgiga taastada Schengeni ala terviklikkus ja pöörduda tagasi isikute, töötajate, kaupade ja teenuste piiranguteta ja piirideta vaba liikumise juurde ELis.

ISSN 1977-0898 (elektroniline väljaanne)
ISSN 1725-5171 (paberväljaanne)

Euroopa Liidu Väljaannete Talitus
2985 Luxembourg
LUKSEMBURG

ET